ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI
ATATURK UNIVERSITY PUBLICATIONS

Art and Interpretation

Araştırma Makalesi Research Article

DOI: 10.47571/sanatyorum.1693321

Popüler Müzikte Evrensel Değerlerin İzini Sürmek: Türkçe Şarkı Sözlerinde UNESCO'nun Yaşayan Değerlerine Diyakronik Bir Bakış

Mapping Universal Values Through Popular Music: A Diachronic Analysis of UNESCO's Living Values in Turkish Song Lyrics

Duygu ULUSOY YILMAZ

Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Sivas, Türkiye

ÖZ

Bu çalışma, UNESCO'nun Yaşayan Değerleri'nin 1980, 1990 ve 2000 yıllarında Türkçe sözlü popüler müziklerde nasıl temsil edildiğini ve zaman içinde nasıl değişim gösterdiğini incelemektedir. Her dönemden en çok satan beş albüm olmak üzere toplam 15 albüm seçilmiş, bu albümlerde yer alan toplam 150 şarkı sözü analiz edilmiştir. Albümlerin seçiminde, dönemin toplumsal etkisi ve kültürel popülerliği dikkate alınarak, ilgili yılların müzikal temsil gücü yüksek örneklerine odaklanılmıştır. Araştırma, nitel araştırma desenine dayalı içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Şarkı sözleri, UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı kapsamında tanımlanan barış, sevgi/aşk, saygı, sorumluluk, hoşgörü, dürüstlük, tevazu, mutluluk, işbirliği, sadelik, özgürlük ve birlik değerleri temel alınarak tematik kodlama yoluyla değerlendirilmiştir. Analiz sürecinde yalnızca değerlerin doğrudan ifade dildiği söylemler değil, bunları dolaylı olarak yansıtan metaforlar, söylemler ve dugyusal anatımlar da dikkate alınmıştır. Bulgular, her döneme ait değer dağılımlarının karşılaştırmalı olarak izlenebilmesini sağlayacak grafiklerle görselleştirilmiştir.

Elde edilen sonuçlar, şarkı sözlerinde yer alan değerlerin Türkiye'nin toplumsal, kültürel ve siyasi dönüşümleriyle yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. 1980 askeri darbesi sonrasında işbirliği ve sevgi gibi dayanışma ve duygusal sığınma temalarının öne çıktığı; buna karşın özgürlük temasının büyük ölçüde geri planda kaldığı görülmüştür. 1990'lı yıllar, küreselleşme ve medya çeşitliliğinin etkisiyle bireysel duyguların ve öznel anlatımların öne çıktığı bir dönem olmuş; bu yıllarda sevgi, mutluluk ve tevazu gibi değerler şarkı sözlerinde daha belirgin biçimde temsil edilmiştir. 2000'li yıllarda ise Türkçe popüler müzikte bireysel ve toplumsal değerlerin bir arada ifade edildiği daha dengeli bir söylem oluştuğu gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, özgürlük teması bu dönemde de sınırlı biçimde temsil edilmiştir. Bu bulgular, Türkçe sözlü popüler müziğin dönemsel toplumsal değişimlerle ilişkili olarak evrensel değerlerin kültürel temsilini yansıtan önemli bir söylem alanı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik sosyolojisi, popüler müzik çalışmaları, kültürel bellek, toplumsal dönüşüm

ABSTRACT

This study explores the presence and evolution of UNESCO's Living Values in Turkish popular music lyrics across three key decades: 1980, 1990, and 2000. A total of 15 albums -the five best selling albums from each era- were selected, and the lyrics of the 150 songs featured on these albums were analyzed. In selelected the albums, the social impact and cultural popularity of eah era were taken into account, with a focus on examples that strongly represent the musical landscape of the relevant years. The research was conducted using analysis based on a qualitative research design. The song lyrics were evaluated through thematic coding based on the values of peace, love, respect, responsibility, tolerance, honesty, humility, happiness, cooperation, simplicity, freedom and unity as defined under UNESCO's Living Values Program. During the analysis process, consideration was given not only to statements that directly express values but also to metaphors, discourses and emotional expressions that indirectly reflect them. The findings have been visualized using graphs that allow for a comparative analysis of value distributions across each period.

The results reveal that the articulation of values in song lyrics is deeply intertwined with Turkey's socio-political shifts and cultural atmosphere. In the aftermath of the 1980 military coup, themes of solidarity and emotional refuge—such as cooperation and love—dominated musical expression, while freedom remained largely absent. The 1990s, marked by globalization and media diversification, brought a stronger emphasis on personal emotions, as reflected in the prevalence of themes like love, happiness, and humility. By the 2000s, Turkish popular music exhibited a hybrid discourse, balancing individual values with collective ideals, though freedom continued to be marginally represented. These findings demonstrate that Turkish popular music serves as an important discursive space that reflects the cultural representation of universal values in relation to social changes over time.

Keywords: Music sociology, popular music studies, cultural memory, social transformation

Geliş Tarihi/Received:	06.05.2025
Revizyon Talebi/Revision Requested:	12.03.2026
Son Revizyon/Last Revision:	22.07.2026
Kabul Tarihi/Accepted:	26.08.2026
Yayın Tarihi/Publication Date:	25.09.2026

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Duygu ULUSOY YILMAZ
E-mail: dulusoy78@gmail.com

Cite this article as: Yılmaz, Ulusoy, D. (2026). Mapping universal values through popular music: A diachronic analysis of UNESCO's living values in Turkish song lyrics. *Art and Interpretation, 48*, 1-14.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Popüler müzik, uzun süredir kültürel kimliklerin, toplumsal duyguların ve ahlaki değerlerin inşa edildiği önemli bir kültürel ifade alanı olarak kabul edilmektedir. Modernleşme, sanayileşme ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla şekillenen bu müzik türü, sadece toplumsal yapıların bir yansıması değil, aynı zamanda bu yapıları etkileyen ve yeniden üreten bir kültürel pratik haline gelmiştir. Özellikle Sanayi Devrimi sonrası üretim ilişkilerindeki dönüşüm, hızlı kentleşme ve tüketim kültürünün yaygınlaşması bireylerin hem toplumsal rollerini hem de kimlik algılarını köklü biçimde değiştirmiştir (Aron, 1967, ss. 92–93; Yılmaz, 2002, s. 328). Bu dönüşüm süreciyle birlikte müzik, eğlence olmanın ötesinde, ideolojik ve kültürel aktarımın güçlü bir aracı haline gelmiştir.

Türkiye bağlamında popüler müzik, yerel geleneksel formlarla küresel etkileşimlerin kesişiminde şekillenmiş; toplumsal dönüşümlerin duygusal, kültürel ve politik yansımalarını taşıyan dinamik bir anlatı alanına dönüşmüştür. Özellikle pop müzik, bireylerin gündelik deneyimlerini, kolektif kaygılarını ve duygusal dünyalarını yansıtan bir ifade biçimi olarak öne çıkmaktadır. Fiske'in (1999, s. 26) de belirttiği gibi, popüler müzik yalnızca bir eğlence aracı değil; üretildiği toplumun ideolojik kodlarını, gündelik yaşam pratiklerini ve değer sistemlerindeki dönüşümleri yansıtan bir kültürel metindir. Müzik, bu anlamda, toplumsal bellek ve kolektif kimliğin inşasında, özellikle kırılma ve dönüşüm dönemlerinde, önemli bir işlev üstlenmektedir. Popüler müziğin taşıdığı anlam, sözlerin ötesinde, üretildiği bağlam, dolaşıma girdiği mecralar ve dinleyici tarafından nasıl algılandığıyla birlikte şekillenir (Kına, 2024, s. 300; Stone, 2016, s. 173). Bu bağlamda, şarkı sözlerinde yer alan değer temsilleri, toplumların kendilerini nasıl tanımladığına ve nasıl bir gelecek tahayyülü kurduğuna ilişkin önemli kültürel göstergeler sunar (Erdoğan, 2019, s. 111; Machin, 2010, s. 77).

Bu çalışmanın odağında yer alan 1980, 1990 ve 2000'li yıllar, Türkiye'nin yakın tarihinde siyasal, ekonomik ve kültürel dönüşümlerin yoğun olarak yaşandığı dönemlerdir. 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle başlayan süreç, yalnızca siyasal sistemde değil, bireylerin gündelik yaşam pratiklerinde, duygusal ifadelerinde ve kültürel üretim biçimlerinde de derin etkiler yaratmıştır (Balık, 2009, s. 2380; Kırkpınar, 2022, s. 258; Orhon, 2024, s. 493). Siyasal baskının yoğunlaştığı (Orhon, 2025) bu dönemde, popüler müzik bir yandan bireylerin içsel dünyalarını ifade ettikleri bir sığınak işlevi görmüş, diğer yandan da toplumsal belirsizlik karşısında kültürel direnç noktaları üretmiştir. Arabesk ve fantezi müzik türlerinin yaygınlaştığı (Başkan, vd., 2021) bu dönemde, acı, yalnızlık ve kadere boyun eğiş gibi bireysel temalar öne çıkarken; Barış Manço gibi sanatçılar aracılığıyla barış, dürüstlük ve toplumsal dayanışma gibi evrensel değerler de müzikal anlatıya dahil olmuştur (Erdoğan, 2015, s. 120; Uludağ, 2023).

1990'lı yıllar ise Türkiye'de medya çeşitliliğinin artması, özel televizyonların yayına başlaması ve müzik videolarının yaygınlaşmasıyla (Kuyucu, 2019) birlikte popüler müziğin hem estetik hem de tematik dönüşüm yaşadığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde müzik endüstrisinin ticarileşmesi (Canbay, 2026), sanatçıların daha geniş kitlelere hitap etme yönünde içerik üretmesine yol açmış (Küçükkaplan, 2016, s. 75), bireysel arzular, romantik ilişkiler ve öznel duygular ön plana çıkmıştır. Değer temsilleri, kolektif normlar yerine bireyin içsel dünyası üzerinden şekillenerek kimlik arayışı, duygusal karmaşa ve içsel özgürlük arayışı öne çıkan temalar olmuştur (Işıktaş ve Tanar, 2015, s. 93; Paker, 2011).

2000'li yıllar ise dijitalleşmenin etkisiyle müzik üretim ve tüketim biçimlerinin yeniden tanımlandığı (Aydın Öztürk ve Crossley, 2021, s. 297; Irava, 2024, s. 196), sanatçı ve dinleyici arasındaki etkileşimin radikal biçimde dönüşüme uğradığı bir dönemdir. Dijital platformlar aracılığıyla müzik mekandan ve zamandan bağımsız bir şekilde erişilebilir hale gelirken, sanatçılar içerik üretiminde daha bağımsız ve yaratıcı bir pozisyona ulaşmıştır. Yerel melodik unsurlar ile küresel popüler müzik anlayışının iç içe geçerek şekillendiği bu dönem, estetik çeşitliliğin arttığı ve türler arası geçişkenliğin belirginleştiği çok katmanlı bir müzikal söylemin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Stokes, 2018, s. 221).

Sonuç olarak, 1980, 1990 ve 2000'li yıllarda Türkçe sözlü popüler müzik ürünleri, dönem belleğini yansıtan önemli metinlerdir. Bu müzikler, bireysel duyguların aktarımını aşarak, dönemsel kırılma noktalarının ve kültürel değer müzakerelerinin kayıt altına alındığı birer kültürel hafıza aracı olarak işlev görmektedir (Assmann, 2015, s. 132).

Popüler Müzik ve Değer Aktarımı

Popüler müzik, genellikle tanıdık kalıplara, akılda kalıcı melodilere ve duygusal olarak erişilebilir bir yapıya sahip olmasıyla tanımlanır. Eğlence endüstrisinin bir parçası olarak, geniş kitleler için üretilir ve özellikle genç dinleyicilerin ilgisini çekmek üzere tasarlanır. Tematik olarak sıklıkla aşk, ihanet, dostluk, sevgi gibi kişiler arası ilişkilere odaklanır; ev içi veya sosyal ortamlarda eğlence amacıyla dinlenir (Çiftçi, 2010, s. 152; Yıldırım, 2013, s. 509). Popülerliğini artıran temel unsurlar arasında tekrarlayıcı yapı, akılda kalıcı nakaratlar (çengel olarak adlandırılır, bkz. Güngör, 2011, s. 48) ve enstrümantal geçişlerle desteklenen yapılar yer alır. Bu yapılar, şarkının medya kanallarında (örneğin radyo, kulüp, sosyal medya) tekrar tekrar çalınabilmesini ve dinleyiciyle duygusal bir bağ kurabilmesini sağlar.

Popüler müziği diğer türlerden ayıran başlıca özelliklerden biri, kolay erişilebilir olmasının yanında sosyal normlar ve kültürel değerler üzerinde de etkili olmasıdır (Aydar, 2014, s. 803). Popüler şarkılar, egemen ideolojilerle uyumlu anlatılar sunarak toplumun ortak deneyimlerine hitap eder. Nitekim müzik endüstrisi, dinleyicilerle duygusal bağ kurabilen ve biçimsel olarak standartlara uygun şarkılar üretmek adına sanatçılarla bilinçli bir iş birliği kurar (Goodwin, 1992, s. 76; Serra vd., 2012, s. 1). Teknolojik gelişmelerin etkisiyle daha da erişilebilir hale gelen popüler müzik, gündelik yaşamın içine nüfuz eder ve bireylerin kendilik algılarını, arzularını ve toplumsal aidiyetlerini şekillendiren söylemlerin üretildiği bir kültürel alan haline gelir (Çerezcioğlu, 2013, s. 168).

Bu bağlamda şarkı sözleri, yalnızca dilsel yapılar değil, anlam üretiminin gerçekleştiği söylemsel alanlar olarak da değerlendirilebilir. Foucault'un (2001) söylem kuramı çerçevesinde, popüler müzikte yer alan sözlü anlatılar belirli ideolojik anlamlar taşır. Bu anlatılar, hem mevcut değer sistemlerini pekiştirebilir hem de bu sistemlere eleştirel yaklaşarak onları sorgulayıp dönüştürebilir. Şarkı sözlerinde bir yandan dayanışma, barış ve içsel bütünlük gibi temalar temsil edilirken, diğer yandan bireysel haz, görünüş odaklı mutluluk anlayışı ve tüketim kültürüyle ilişkili değerlerin de belirginleştiği görülür. Bu ikili yapı, popüler müziğin kültürel ürün olmanın ötesinde, aynı zamanda sembolik anlam taşıyan bir aktarım aracı olabileceğini de gösterir.

UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı, müziğin değer aktarımındaki işlevini incelemek açısından anlamlı bir çerçeve sunar. Bu program, kültürel çeşitliliğe saygı temelinde manevi değerlerin gündelik yaşama taşınmasını hedeflemektedir. Sevgi, dürüstlük, hoşgörü, sadelik, özgürlük gibi değerlerin şarkı sözlerine yerleşmesi, dinleyicilerin bu değerlere duygusal düzeyde bağ kurmasına ve bunları içselleştirmesine katkı sağlayabilir. Bu yönüyle popüler müzik, hem pedagojik hem de kültürel bir araç olarak değerlendirilebilir.

Son yıllarda yapılan uluslararası çalışmalar, müziğin toplumsal iklimi yansıttığını ve ideolojik alt metinler taşıdığını ortaya koymaktadır. Barman vd. (2019) tarafından gerçekleştirilen geniş ölçekli

içerik analizinde, pop ve hip-hop gibi türlerde cinsiyetçi ve materyalist temaların öne çıktığı görülmüştür. Schellenberg ve Scheve (2022) ise 1950'lerden günümüze uzanan Amerikan pop müziği sözlerini inceleyerek, zaman içinde daha öfkeli, karamsar ve bireysel temaların baskın hale geldiğini tespit etmişlerdir. Bu bulgular, popüler müziğin yalnızca bireysel bir ifade biçimi olmadığını; aynı zamanda toplumsal duyguların ve kültürel dönüşümlerin bir yansıması olduğunu göstermektedir.

Flynn vd. (2016) Billboard listelerinde yer alan 2009–2013 dönemine ait şarkılar üzerinde gerçekleştirdiği analizde, özellikle rap ve R&B türlerinde bireycilik ve toplumsal cinsiyet rolleri gibi temaların belirgin biçimde yer aldığı tespit edilmiştir. Miranda ve Claes'in (2009) çalışması ise genç bireylerin müzikle kurduğu duygusal ilişkiyi ele almış ve müziğin ergenlik döneminde kimlik inşasında etkili bir araç olduğunu vurgulamıştır. Son dönemde Türkiye'de Türkçe sözlü popüler müziğin içeriğine yönelik akademik ilgi artmıştır. Girgin vd. (2024) tarafından yapılan içerik analizinde, günümüz şarkı sözlerinde bireycilik ve tüketime dayalı temaların öne çıktığı görülmüştür. Bektaş (2023), kültürel geçmişin müzik tercihleri üzerindeki etkisini anket ve mülakatlarla analiz etmiş; Doğan (2019) ise Türkçe pop şarkılarındaki dilsel estetik unsurları ve sembolik anlatımları inceleyerek müzik ve dil arasındaki ilişkiyi tartışmıştır.

UNESCO ve Yaşayan Değerler Programı

Sanayi Devrimi'nin hızla dönüştürdüğü toplumsal yapı, geçmişe duyulan ilginin artmasına ve kültürel mirasın korunmasına yönelik düşünsel altyapının gelişmesine zemin hazırlamıştır. Bu dönemde doğal güzellikler, tarihi yapılar ve kültürel miras unsurlarının korunması gerektiğine dair ilk çalışmalar (Morris, 1877; Ruskin, 1849) yapılmaya, miras eserlerinin korunması için farklı yaklaşımlar geliştirilmeye ve dünyanın birçok ülkesinde uygulanmaya başlanmıştır. 20. yüzyılda koruma çalışmaları devam etmiş ve 1904 yılında Madrid'de gerçekleştirilen Mimari Anıtların Korunması ve Restorasyonu konulu konferansta, ülkelerin kendi koruma mekanizmalarını kurarak tarihi, estetik ve mimari miraslarını korumaları gerektiği (Woodward ve Cooke, 2022, s. 6) vurgulanmıştır. 1931 yılında Atina'da Milletler Cemiyeti himayesinde düzenlenen bir konferansta, Uluslararası Müzeler Bürosu koruma ve restorasyon alanında ortak kurallar oluşturulması önerilmiş, ayrıca ülkelerin bu doğrultuda iş birliği yapmaları gerektiği (Genovese, 2021, s. 115) ifade edilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı sırasında geniş çaplı yıkımlar nedeniyle pek çok tarihi kent zarar görmüş, bu süreçte kültürel mirasın korunmasına yönelik çalışmalar öncelikli olarak taşınabilir nitelikteki eserlerle sınırlı kalmıştır. Savaşın sonuna doğru, Müttefik devletler Avrupa genelinde kültürel ve tarihsel öneme sahip eserleri, belgeleri ve anıtları korumaya yönelik girişimlerde bulunmuş; özellikle yağmalanan sanat eserlerinin tespiti, muhafazası ve asıl sahiplerine iadesi konusunda sistemli çabalar (Bowling ve Moske, 2014) yürütmüşlerdir.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, tahrip edilen tarihi kentler, arkeolojik alanlar ve anıtsal yapılar için kapsamlı restorasyon planları hazırlanmıştır. 1939-1945 yılları arasındaki savaş sürecinde dünya genelinde çok sayıda kültürel varlığın yok olması, kültürel mirasın korunması meselesini yalnızca yerel düzeyde ele alınan bir sorumluluk olmaktan çıkararak aynı zamanda uluslararası diplomasi açısından da önemli bir öncelik haline getirmiştir. Bu farkındalığın doğrudan sonucu olarak, 1945 yılında UNESCO'nun kurulmasıyla kültürel mirasın küresel ölçekte korunmasına yönelik kurumsal adımlar atılmıştır (Woodward ve Cooke, 2022, s. 7). Tarihi ve kültürel varlıkların bombalanması, yağmalanması ve yasa dışı ticareti gibi tehditler, iki dünya savaşı sırasında benzersiz bir miras kaybına neden oldu ve uluslararası toplumda geniş bir tepkiye yol açtı. UNESCO ve diğer kuruluşlar, bu tür kayıpları önlemek için gelecekte hayati önlemler (Cameron ve Rössler, 2016, s. 25) almaya yönlendirildi. UNESCO'nun 16 Kasım 1945'te kabul edilen tüzüğüne göre, savaşların kaynağı insan zihninde başladığı için, barışın da zihinsel düzeyde inşa edilmesi gerekmektedir. İnsanlar arasındaki bilgi eksikliği, güvensizliklerin tekrarlanmasına ve bu durumun savaşlara zemin hazırlamasına yol açmıştır. Eşitsizlikler, önyargılar ve insan onurunun görmezden gelinmesi de çatışmaların başlıca nedenleri arasında yer almaktadır. Kalıcı barışın sağlanabilmesi için, yalnızca siyasi ve ekonomik düzenlemeler yeterli olmayıp; adalet, özgürlük ve insan hakları gibi evrensel değerlerin eğitim, bilim ve kültür yoluyla toplumlara aktarılması gerekmektedir. UNESCO, bu değerleri temel alarak ırk, dil, din ve cinsiyet ayrımı gözetmeksizin tüm ulusların entelektüel ve ahlaki dayanışmasıyla barışa katkı sunmak amacıyla kurulmuştur (UNESCO, 1945).

UNESCO, kültürel miras başta olmak üzere tüm insanlık değerlerinin korunmasına yönelik uluslararası iş birliğini teşvik ederek, geçmişin daha iyi anlaşılması ve bu anlayış doğrultusunda sürdürülebilir bir geleceğin inşa edilmesini amaçlamıştır. Dünya mirası hareketinin ilk adımları, savaşın yol açtığı yıkımın bilincine varılmasını sağlamak, savaş sonrası yeniden yapılanma sürecinin zorluklarına çözüm üretmek ve 1950'li yıllarda hızlanan kentsel dönüşümle birlikte artan kültürel kayıpları önlemek amacıyla atılmıştır. UNESCO'nun öncülük ettiği bu yaklaşım, modern, çok uluslu ve evrensel değerlere dayalı bir koruma anlayışını yansıtmaktadır (Woodward ve Cooke, 2022, s. 7). UNESCO bünyesinde yer alan ALIVE (yaşayan değerler) olarak bilinen program, Temmuz 2004'ten beri bir organizasyon evi olarak hizmet verir. Bu organizasyon, değer odaklı bir yaklaşım olup, insanların kendi değerleriyle bağlantı kurmalarına ve bu değerleri yaşamalarına yardımcı olur. Program, yalnızca bilişsel değil, duyuşsal alanı da kapsayan bütüncül bir değer eğitimi yaklaşımı benimseyerek; eğitimcileri mesleki gelişim atölyeleri aracılığıyla genç bireylerin barış, sevgi, saygı, sorumluluk, hoşgörü, dürüstlük, tevazu, mutluluk, iş birliği, sadelik, özgürlük ve birlik gibi evrensel değerleri anlayış ve güven temelinde içselleştirmelerine rehberlik etmeye teşvik etmektedir. Bu süreçte, söz konusu değerler etrafında kolektif bir etik kültür inşa edilmesi ve toplumsal barışın desteklenmesi hedeflenmektedir (detaylı bilgi edinmek için bkz. https://livingvalues.net/values/).

UNESCO yaşayan değerler kapsamında yapılan çeşitli araştırmalar, bu değerlerin toplum üzerindeki yansımalarını ortaya koyması açısından önem taşır. Bu çalışmalar içinde yer alan Yücesoy, Düşmezkalender ve Özhasar (2024) tarafından gerçekleştirilen ve ITEC'24 Uluslararası Turizm, Kültür ve Ekonomi Kongresi kapsamında Üsküp/Makedonya'da sunulan çalışmada, Sakarya ilinin Taraklı ilçesini ziyaret eden kişilerin çevrim içi platformlara bıraktıkları yorumlar analiz edilmiştir. Çalışmanın amacı, ziyaretçilerin deneyimlerini UNESCO'nun belirlediği temel değerler çerçevesinde incelemektir. Araştırmada veri toplama süreci, Python programlama diliyle geliştirilen bir algoritma kullanılarak yürütülmüş, analizler, metinsel içeriğe sahip olan 428 yorum içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı temel alınarak yapılan araştırmalar arasında, ortaokul düzeyinde okutulan ders kitaplarındaki eserlerin içeriklerinin değerler açısından incelendiği çalışmalar da yer almaktadır. Bu kapsamda Gişi (2019) tarafından yürütülen bir araştırmada, 2018–2019 eğitim-öğretim yılında 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyinde okutulan müzik dersi kitaplarındaki toplam 162 eser, UNESCO'nun desteklediği yaşayan değerler listesinde yer alan 12 temel değer doğrultusunda analiz edilmiştir. Nitel araştırma yöntemiyle yürütülen bu çalışmada veriler doküman incelemesi yoluyla toplanmış; analiz sürecinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, kitaplarda yer alan eser sözlerinde en fazla aşk/sevgi, birlik ve saygı değerlerinin yer

aldığı; buna karşılık hoşgörü değerinin hiç bulunmadığı, işbirliği, sorumluluk, özgürlük, mutluluk, barış, dürüstlük, sadelik ve tevazu gibi değerlerin ise oldukça sınırlı düzeyde temsil edildiği tespit edilmiştir.

UNESCO'nun yaşayan değerleri kapsamında yapılan bir diğer çalışmada Arabalar 1 animasyon filminin içerdiği değerler incelenmiştir (Beldağ ve Yarar Kaptan, 2017). Nitel araştırma yöntemine dayalı olarak yapılan bu çalışmada, içerik ve betimsel analiz teknikleri kullanılarak, filmin taşıdığı değerlere ilişkin bulgular elde edilmiştir. Sonuçlar, Arabalar 1'in, hem Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan hem de UNESCO tarafından desteklenen tüm değerleri barındırdığını ortaya koymuş; ayrıca saygı, alçakgönüllülük, duyarlılık, işbirliği, dürüstlük, sevgi ve yardımseverlik gibi değerlerin filmin içeriğinde daha fazla vurgulandığı belirlenmiştir.

Başka bir çalışmada, TÜBİTAK tarafından yayınlanan *Meraklı Minik* çocuk dergisi, 2012-2016 yılları arasında yayımlanan sayılarıyla, evrensel değerlerin yansıması açısından incelenmiştir (Alabay, vd., 2017). Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, içerik analizi tekniğiyle dergide yer alan değerler, UNESCO'nun yaşayan değerlerine göre ele alınmıştır. Araştırma, dergide en çok sevgi, sorumluluk ve işbirliği gibi değerlerin yer aldığını, özgürlük, sadelik ve birlik gibi değerlerin daha az vurgulandığını ortaya koymuştur. Buna karşın barış, dürüstlük ve alçakgönüllülük gibi değerlere yer verilmediği tespit edilmiştir.

UNESCO yaşayan değerleri kapsayan bir diğer çalışmada, *Vikingler* adlı çizgi film, evrensel değerlerin nasıl işlendiğini ve bu değerlere ne sıklıkta yer verildiğini ortaya koyar (Kaymak ve Öğretir Özçelik, 2021). Araştırma, 5-6 yaş grubundaki 300 çocuğa, en çok tercih ettikleri çizgi film sorularak belirlenen *Vikingler* üzerine yapılmıştır. Çalışmada, UNESCO'nun benimsediği 12 evrensel değer, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Sonuçlar, söz konusu çizgi filmin, sevgi**,** mutluluk**,** saygı ve işbirliği gibi değerlere sıklıkla yer verdiğini, ancak barış**,** birlik ve özgürlük gibi değerlere daha az yer verildiğini ortaya koymuştur. Araştırma, çizgi film karakterlerinin izleyiciler üzerindeki etkisinin değer kazançlarına katkı sağladığını ve çocukların bu değerleri öğrenme süreçlerinde önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır.

Araştırma Problemi

Bu çalışmanın temel problemi, UNESCO'nun yaşayan değerlerinin, Türkiye'de 1980, 1990 ve 2000'li yıllarda müzik piyasasında yer alan popüler müzik şarkı sözlerinde nasıl temsil edildiğini, zaman içinde nasıl dönüştüğünü ortaya koymaktır.

Çalışma, aşağıda sıralanan şu alt problemler ekseninde yürütülmüştür;

- 1980'li yıllara ait Türkçe popüler müzik sözlerinde UNESCO'nun evrensel değerleri ne ölçüde yer bulmuştur? Bu bağlamda öne çıkan veya ihmal edilen değerler hangileridir?
- 1990'lı yıllarda Türkiye'de müzik piyasasında öne çıkan Türkçe popüler müzik şarkı sözlerinde UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programında tanımlanan değerlerin temsili ne düzeydedir?
- 2000'li yıllarda dinleyiciyle buluşan şarkı sözlerinde bu değerlerin görünürlüğü nasıldır?
- Üç farklı on yıla (1980, 1990 ve 2000) ait şarkı sözlerinde, değer temsiline ilişkin dönemsel dağılımlar karşılaştırıldığında nasıl bir sonuç ortaya çıkmaktadır?

Araştırmanın Amacı ve Önemi

UNESCO'nun desteklediği yaşayan değerler programı, bireylerin kültürel çeşitliliğe saygı temelinde manevi ve etik değerleri gündelik yaşamlarına içselleştirmelerini hedefleyen bütüncül bir değer eğitimi çerçevesi sunmaktadır. Program kapsamında tanımlanan barış, sevgi, hoşgörü, özgürlük, sorumluluk, tevazu, sadelik, dürüstlük, mutluluk, birlik, iş birliği ve saygı gibi evrensel değerler, yalnızca eğitim alanında değil, medya, kültür ve sanat gibi farklı sosyal bağlamlarda da anlam bulmaktadır. Ancak Türkiye özelinde, bu değerlerin popüler müzik söylemi içerisinde nasıl temsil edildiğine dair bütüncül, karşılaştırmalı ve dönemler arası bir inceleme eksikliği göze çarpmaktadır.

Bu araştırma, söz konusu boşluğu doldurmak amacıyla UNESCO'nun yaşayan değerlerinin Türkçe sözlü popüler müziklerde nasıl ifade edildiğini, hangi değerlerin öne çıktığını, hangilerinin arka planda kaldığını ve bu temsillerin zaman içerisinde nasıl bir dönüşüm geçirdiğini analiz etmektedir. Çalışma, Türkiye'de 1980, 1990 ve 2000'li yıllarda yayımlanan ve dönemin müzik piyasasında öne çıkan toplam 15 albümde yer alan 150 şarkı sözüne odaklanarak, müziğin toplumsal değer aktarımındaki rolünü anlamaya yönelik bir söylem haritası sunmayı amaçlamaktadır. Barış Manço, Orhan Gencebay, Sezen Aksu, Tarkan, Candan Erçetin ve Yıldız Tilbe gibi farklı kuşaklardan gelen sanatçıların eserleri, Türkiye'nin kültürel dönüşümünü yansıtan temsili bir müzikal evren oluşturmaktadır.

Araştırmanın önemi, popüler müziği yalnızca estetik veya eğlence odaklı bir alan olarak değil; aynı zamanda kültürel bellek, toplumsal değerler ve kolektif kimlik inşasının dinamik bir aracı olarak ele almasında yatmaktadır. Değer temsillerinin içerik analizi yoluyla zamansal ve kültürel düzlemde incelenmesi, popüler müziğin dönemin etik söylemleriyle nasıl etkileşime girdiğini görünür kılmakta ve bu yönüyle müzik sosyolojisi, kültürel çalışmalar ve değer eğitimi literatürüne disiplinlerarası özgün katkılar sunmaktadır. Ayrıca çalışma, UNESCO değerleri ekseninde yürütülmüş ilk sistematik müzik söylemi araştırmalarından biri olarak, ilgili alanda çalışan araştırmacılar için yeni bir tartışma zemini oluşturmaktadır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma, UNESCO'nun benimsediği yaşayan değerlerin Türkçe popüler müziklerin sözlerinde nasıl temsil edildiğini incelemek amacıyla nitel araştırma desenine dayalı bir içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Çünkü araştırmanın odağını oluşturan şarkı sözleri, doğrudan sayısal verilerden çok anlam, tema ve değer örüntüleri üzerinden çözümlenmeye uygun veriler sunar. Bu yöntem, şarkı sözlerinde açık biçimde ya da dolaylı olarak ifade edilen değer temsillerinin incelenmesine imkan verir. Çalışmanın temelini, popüler müziğin kültürel değerleri yansıtan bir söylem alanı olarak ele alınması ve bu söylemlerin tarihsel, toplumsal ve ideolojik bağlamda yorumlanması oluşturmaktadır.

Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini, Türkiye'de 1980, 1990 ve 2000 yıllarında her biri kendi dönemi için, ticari dolaşıma güçlü biçimde girmiş ve dönemin popüler müzik üretimini temsil etme potansiyeli taşıyan albümler arasından seçilmiştir. Enstrümantal ya da söz içermeyen şarkılar değerlendirme dışında bırakılmıştır. Her dönemden beşer popüler müzik albümünden oluşan toplam 15 albümde yer alan 150 şarkı sözü incelenmiştir. Albüm seçim sürecinde yalnızca satış rakamları değil, şarkı sözlerinin dönemin toplumsal ve kültürel yapısıyla ilişki kurmaya elverişli içerik özellikleri de dikkate alınmıştır. Amaçlı örneklem yaklaşımıyla oluşturulan örneklem, ilgili dönemlerin kültürel ve müzikal temsil kapasitesini mümkün olduğunca kapsayıcı biçimde yansıtmaktadır.

İncelenen albümler:

Barış Manço - *Sözüm Meclisten Dışarı* (1981)

Bülent Ersoy - *Biz Ayrılamayız* (1988)

Emrah - *Ayrılamam* (1987)

İbrahim Tatlıses - *Mavi Mavi* (1985)

Orhan Gencebay - *Dil Yarası* (1984)

Coşkun Sabah - *Aşığım* (1990)

Mahsun Kırmızıgül - *Herşeyim Sensin* (1998)

Murat Kekilli - *Bu Akşam Ölürüm* (1999)

Sezen Aksu - *Gülümse* (1991)

Tarkan - *Aacayipsin* (1994)

Candan Erçetin - *Elbette* (2000)

Ferhat Göçer - *Çok Sevdim İkimizi* (2008)

İsmail YK - *www.bombabomba.com* (2006)

Serdar Ortaç - *Çakra* (2004)

Yıldız Tilbe - *Yürü Anca Gidersin* (2003)

Veri Toplama Araçları

Veriler, ilgili albümlerdeki şarkı sözlerinin yazılı kaynaklar ve güvenilir dijital arşivlerden toplanmasıyla elde edilmiştir. Farklı kaynaklar arasında kelime, dize ya da ifade farklılığı görülen durumlarda, mümkün olduğunca albüm kayıtları esas alınmıştır. Bu şekilde verilerin doğruluğunun artırılması amaçlanmıştır. Toplanan şarkı sözleri, UNESCO tarafından tanımlanan 12 temel değer (barış, sevgi/aşk, saygı, sorumluluk, hoşgörü, dürüstlük, tevazu, mutluluk, iş birliği, sadelik, özgürlük ve birlik) temel alınarak, tematik kodlama yöntemiyle analiz edilmiştir. Kodlama sürecinde yalnızca bu değerlerin doğrudan geçtiği ifadeler değil, aynı zamanda değerleri dolaylı olarak yansıtan metaforlar, söylemler ve duygusal anlatımlar da dikkate alınmıştır.

Veri Analizi

Veri analizi aşamalı biçimde yürütülmüştür. İlk aşamada şarkı sözleri dönemlere ve albümlere göre sınıflandırılmış, ikinci aşamada belirlenen değer kategorilerine göre kodlanmıştır. Üçüncü aşamada her albüm için değer temsillerini gösteren tablolar oluşturulmuştur. Bu tablolar, Türkçe popüler müzik şarkı sözlerinde UNESCO'nun yaşayan değerler programı çerçevesinde tanımlanan 12 evrensel değerin temsil düzeyini göstermektedir. Tablolar, her bir şarkının sözlerinde ilgili değerin doğrudan veya dolaylı olarak yer alıp almadığını nitel içerik analizine dayalı olarak belirtmektedir. Yıldız işareti (*), söz konusu değerin şarkı sözlerinde yer aldığını (temsil edildiğini)**,** eksi işareti (**–**) ise değerin şarkı sözlerinde yer almadığını (temsil edilmediğini) ifade etmektedir. Veri analizinin son aşamasında, dönemler arası karşılaştırmayı kolaylaştırmak amacıyla bulgular grafiklerle gösterilmiştir. Veriler, her on yıla ait değer temsillerinin karşılaştırmalı olarak görselleştirilmesine imkan tanıyan pasta grafikler aracılığıyla sunulmuştur. Bu grafikler, dönemsel olarak hangi değerlerin daha yoğun işlendiğini, hangilerinin geri planda kaldığını görsel olarak yansıtarak, değer temsillerinin zamansal dönüşümünü ortaya koymayı hedeflemiştir.

Süreç

Araştırmanın güvenirliği, kodlama sürecinin dikkatli biçimde yürütülmesiyle sağlanmış, elde edilen veriler, kodlama süreci boyunca aynı değerlendirme yaklaşımı korunarak sistematik bir çözümleme ile sunulmuştur. Anlam bakımından birden fazla kategoriyle ilişkilendirilebilecek ifadeler bağlam içinde yeniden gözden geçirilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde, 1980, 1990 ve 2000 yıllarına ait şarkı sözleri üzerinde yapılan içerik analizinin bulguları sunularak, dönemsel olarak evrensel değerlerin dağılımı ele alınmıştır.

1980 yılına ait çalışmada incelenen beş albüme ilişkin içerik analizine dayalı veriler, ayrıntılı olarak Tablo 1-5'e kadar olan tablolar aracılığıyla sunulmuştur.

Tablo 1:
Barış Manço "Sözüm Meclisten Dışarı" albümünde yer alan şarkıların değer dağılımı

Şarkılar Barış Manço "Sözüm Meclisten Dışarı"	Barış	Sevgi/aşk	Saygı	Sorumluluk	Hoşgörü	Dürüstlük	Tevazu	Mutluluk	İşbirliği	Sadelik	Özgürlük	Birlik
Ademoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek	*	*	-	-	-	*	-	*	*	-	-	*
Ali Yazar Veli Bozar	*	*	-	*	*	*	-	-	*	*	-	-
Arkadaşım Eşşek	*	*	-	*	*	*	-	*	*	-	*	*
2025 Üçüncü Yolculuk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bahçede Hanımeli	*	*	*	-	-	-	*	*	*	*	*	*
Gülpembe	*	*	*	-	*	*	-	*	*	*	-	*
Alla Beni Pulla Beni	*	*	*	*	*	*	*	*	*	-	-	*
Dönence	-	-	-	*	*	*	-	*	*	*	-	*
Cacık	-	-	-	*	*	*	*	-	-	-	-	-
Hal Hal	*	*	-	-	*	-	-	*	*	-	-	*
Toplam	7	7	3	5	7	7	3	7	8	4	2	7

Tablo 1' de yer alan verilere göre, Barış Manço'nun *Sözüm Meclisten Dışarı* albümündeki 10 şarkı, UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı çerçevesinde tanımlanan 12 evrensel değere göre analiz edilmiştir. İçerik analizi sonucunda, albümde yer alan her bir eserin birden fazla değeri yansıttığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, iş birliği değeri 8 şarkıda en fazla temsil edilen değer olmuştur. Bunu, barış, sevgi/aşk, hoşgörü, dürüstlük, mutluluk ve birlik değerleriyle 7; sorumluluk değeriyle 5; sadelik değeriyle 4; saygı ve tevazu değerleriyle 3; özgürlük değeriyle ise 2 şarkı izlemiştir. Bu dağılım, albümün tematik çeşitliliğini ortaya koymakta ve Barış Manço'nun eserlerinde evrensel değerlere yönelik güçlü bir söylem geliştirdiğini göstermektedir.

Tablo 2:
Bülent Ersoy "Biz Ayrılamayız" albümünde yer alan şarkıların değer dağılımı

Şarkılar Bülent Ersoy "Biz Ayrılamayız"	Barış	Sevgi/aşk	Saygı	Sorumluluk	Hoşgörü	Dürüstlük	Tevazu	Mutluluk	İşbirliği	Sadelik	Özgürlük	Birlik
Biz Ayrılamayız	-	*	-	-	*	-	*	*	*	-	*	*
Günlerdir İçime Çöktü Ayrılık	-	*	-	-	*	*	*	*	*	*	-	*
Hiçbir Şeyde Gözüm Yok	*	*	*	-	*	*	*	*	*	-	-	*
Göz Yaşımda Saklısın	-	*	*	-	*	-	*	*	*	*	-	-
Olmaz mı?	*	*	-	-	-	*	-	*	*	*	-	*
Geceler	*	*	-	*	*	*	-	*	*	*	*	-
İsyan Ederim	-	*	-	*	*	*	-	*	*	-	*	*
Olmadı	-	*	-	-	*	*	-	*	*	-	-	*
Sordun mu?	-	*	-	*	*	-	-	*	*	-	-	-
Toplam	3	9	2	3	8	6	4	9	9	4	3	6

Tablo 2' de yer alan verilere göre, Bülent Ersoy'un *Biz Ayrılamayız* albümündeki 9 şarkı, UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı kapsamında tanımlanan 12 evrensel değere göre analiz edilmiştir. Yapılan içerik analizleri sonucunda, albümdeki eserlerin birden fazla değeri aynı anda yansıttığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, sevgi/aşk, mutluluk ve iş birliği değerleri 9 şarkıda yer alarak en yüksek temsile ulaşmıştır. Bu değerleri, hoşgörü değeriyle 8; dürüstlük ve birlik değerleriyle 6; tevazu ve sadelik değerleriyle 4; barış ve sorumluluk değerleriyle 3; saygı ve özgürlük değerleriyle ise 2 şarkı izlemiştir. Bu dağılım, albümde bireysel duyguların ön planda olduğu bir tematik yoğunlukla birlikte, toplumsal ve etik değerlere de anlamlı biçimde yer verildiğini göstermektedir.

Tablo 3:
Emrah "Ayrılamam" albümünde yer alan şarkıların değer dağılımı

Şarkılar Emrah "Ayrılamam"	Barış	Sevgi/aşk	Saygı	Sorumluluk	Hoşgörü	Dürüstlük	Tevazu	Mutluluk	İşbirliği	Sadelik	Özgürlük	Birlik
Ayrılamam	*	*	*	-	*	*	-	*	*	-	*	*
Günlerdir İçime Çöktü Ayrılık	-	*	-	-	*	*	*	*	*	*	-	*
Haram	-	*	-	-	*	*	*	*	*	*	*	-
İyi Düşün Öyle Sev	-	*	-	*	*	*	*	*	*	-	-	-
Seni Görünce	*	-	*	-	*	-	*	*	*	-	*	*
Seni Sevdim	*	*	*	*	*	*	-	*	*	*	*	*
Bir Kız Gördüm	*	-	*	-	*	*	-	*	-	*	-	-
Özlem	*	*	*	*	*	*	*	*	*	-	-	*
Yandırdı Beni	-	-	*	*	*	*	-	-	-	-	-	*
Sarhoştum Aydım	-	*	*	*	*	-	-	-	*	-	-	*
Toplam	6	7	8	6	10	8	4	8	8	4	5	7

Tablo 3' te yer alan verilere göre, Emrah'ın *Ayrılamam* albümündeki 10 şarkı, UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı çerçevesinde tanımlanan 12 evrensel değere göre analiz edilmiştir. İçerik analizi sonuçlarına göre, albümdeki her bir eserin birden fazla değeri aynı anda yansıttığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, hoşgörü değeri 10 şarkıda yer alarak en yüksek temsile ulaşmıştır. Bu değeri, dürüstlük, mutluluk, iş birliği ve saygı değerleriyle 8; birlik değeriyle 7; sevgi/aşk değeriyle 7; barış ve sorumluluk değerleriyle 6; özgürlük değeriyle 5; tevazu ve sadelik değerleriyle ise 4 şarkı izlemiştir. Bu sonuçlar, albümde bireysel ve toplumsal değerlerin dengeli biçimde işlendiğini ve Emrah'ın müziğinde evrensel değerlerin güçlü biçimde temsil edildiğini göstermektedir.

Tablo 4:
İbrahim Tatlıses "Mavi Mavi" albümünde yer alan şarkıların değer dağılımı

Şarkılar İbrahim Tatlıses "Mavi Mavi"	Barış	Sevgi/aşk	Saygı	Sorumluluk	Hoşgörü	Dürüstlük	Tevazu	Mutluluk	İşbirliği	Sadelik	Özgürlük	Birlik
Mavi Mavi	*	*	-	*	*	*	-	*	*	-	*	*
Sevmek	*	*	-	-	*	*	*	*	*	-	*	*
Yalnızım	-	-	-	*	*	*	*	*	*	*	-	-
Bırakın Gitsin	-	*	*	*	*	*	-	-	*	*	-	-
Gel de Yaşa	-	*	-	-	*	-	*	*	*	-	-	*
Leylim Ley	*	*	*	*	*	*	*	*	*			*
Yallah Şoför	-	*	-	*	*	-	-	-	*	-	-	-
Dere Kenarından Geçtim	-	*	*	*	*	-	-	*	*	-	-	-
Evlerinin Önü	*	*	-	*	*	*	*	-	*	*	-	*
Eli Develi	-	*	-	-	*	-	*	-	*	*	-	-
Aşk Kalbimde Yer Almış	*	*	*	*	*	-	*	*	*	-	*	*
Toplam	5	10	4	8	11	6	7	7	11	4	3	6

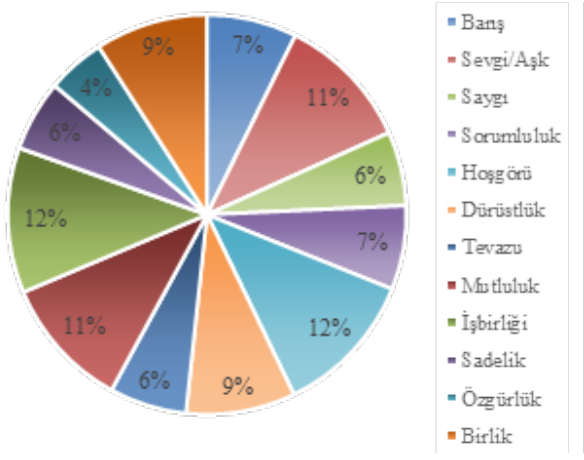
Tablo 4' te yer alan verilere göre, İbrahim Tatlıses'in *Mavi Mavi* albümündeki 11 şarkı, UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı kapsamında tanımlanan 12 evrensel değere göre analiz edilmiştir. İçerik analizi sonucunda, albümdeki her bir eserin birden fazla değeri aynı anda yansıttığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, hoşgörü ve iş birliği değerleri 11 şarkıda yer alarak en yüksek temsile ulaşmıştır. Bu değerleri, sevgi/aşk değeriyle 10; sorumluluk değeriyle 8; tevazu ve mutluluk değerleriyle 7; dürüstlük ve birlik değerleriyle 6; barış değeriyle 5; saygı ve sadelik değerleriyle 4; özgürlük değeriyle ise 3 şarkı izlemiştir. Bu dağılım, albümde bireysel duygularla toplumsal değerlerin birlikte işlendiğini ve Tatlıses'in müziğinde evrensel değerlere güçlü biçimde yer verildiğini göstermektedir.

Tablo 5:
Orhan Gencebay "Dil Yarası" albümünde yer alan şarkıların değer dağılımı

Şarkılar Orhan Gencebay "Dil Yarası"	Barış	Sevgi/aşk	Saygı	Sorumluluk	Hoşgörü	Dürüstlük	Tevazu	Mutluluk	İşbirliği	Sadelik	Özgürlük	Birlik
Gitti de Gitti	-	*	-	-	*	*	*	*	*	*	-	*
Dil Yarası	*	*	*	*	*	*	-	*	*	-	*	*
Kahrolayım	*	*	*	-	*	*	*	*	*	-	-	*
Anlatamam ki	*	*	*	-	*	*	*	*	*	*	*	-
İlk Göz Ağrım	*	*	-	-	*	*	*	*	*	-	*	*
Zulüm	-	-	-	*	*	-	-	*	-	*	-	*
Sevecekmiş Gibisin	*	*	*	-	*	-	*	*	*	-	-	*
Hangi Rüzgar	-	*	-	*	*	*	-	*	*	*	-	*
İzin Ver Şu Gönlüne	*	*	*	-	-	*	-	*	*	*	*	*
Sen Sev Beni	*	*	*	*	*	-	*	*	*	*	*	*
Toplam	7	9	6	4	9	7	6	10	9	6	5	9

Tablo 5' te yer alan verilere göre, Orhan Gencebay'ın *Dil Yarası* albümündeki 10 şarkı, UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı kapsamında tanımlanan 12 evrensel değere göre analiz edilmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda, albümdeki eserlerin her birinin birden fazla değeri aynı anda yansıttığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, mutluluk değeri 10 şarkıda en yüksek temsil düzeyine ulaşmıştır. Bu değeri, sevgi/aşk, hoşgörü, iş birliği ve birlik değerleriyle 9; barış ve dürüstlük değerleriyle 7; saygı, tevazu ve sadelik değerleriyle 6; özgürlük değeriyle 5; sorumluluk değeriyle ise 4 şarkı izlemiştir. Bu dağılım, Orhan Gencebay'ın müziğinin bireysel ve toplumsal değerlere duyarlı çok katmanlı bir anlatı içerdiğini göstermektedir.

Şekil 1.
1980'li yıllarda incelenen albümlerde saptanan değer dağılım yüzdeleri

1980 yılına ait şarkı sözleri üzerinde yapılan içerik analizine göre hangi evrensel değerlere daha fazla vurgu yapıldığı, hangilerinin geri planda kaldığı gösterilmiştir. Grafik sonuçlarına göre, hoşgörü ve işbirliği (%12), mutluluk ve sevgi/aşk (%11) en sık yer verilen değerlerdir. Bu değerlerin ardından dürüstlük ve birlik (%9) gelmektedir. En az temsil edilen değer ise %4 ile özgürlük olmuştur (Şekil 1).

Elde edilen bu veriler, 1980 yılındaki Türkiye'nin sosyo-politik yapısıyla doğrudan ilişkilidir. 12 Eylül 1980 askeri darbesinin hemen öncesi ve sonrasında yaşanan siyasi çatışmalar, toplumsal kutuplaşma ve belirsizlik ortamı, müzikte bir tür barış ve dayanışma çağrısının yapılmasına neden olmuştur. Bu bağlamda, toplumsal uzlaşıyı temsil eden hoşgörü ve işbirliği gibi değerlerin öne çıkması dikkat çekicidir.

Diğer yandan, mutluluk ve sevgi/aşk gibi bireysel duygulara yönelik temaların ağırlık kazanması, o dönem yaşanan sosyal baskılarla başa çıkma çabasının müzikal yansıması olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda bu yıllarda arabesk müzik türünün ön plana çıkması da bu duygusal temaları desteklemiştir. Toplumun adalet, güven ve birliktelik arayışları, dürüstlük ve birlik değerlerinin şarkı sözlerinde daha belirgin şekilde yer almasına neden olmuştur.

Buna karşın, özgürlük temasının düşük oranda (%4) ifade bulması, dönemin baskıcı yönetimi, sansür uygulamaları ve ifade alanlarının daralmasıyla doğrudan ilişkilendirilebilir. Sadelik, tevazu, saygı ve sorumluluk gibi diğer bazı değerlerin ise daha az temsil edilmesi, toplumun ilgisinin bu süreçte daha çok duygusal sığınaklara ve ortak sorunlara yöneldiğini düşündürmektedir.

Genel olarak bu bulgular, 1980'lerin Türkiye'sinde müziğin yalnızca sanatsal bir üretim aracı olmadığını, aynı zamanda dönemsel toplumsal değerlerin ve duyarlılıkların aktarıldığı önemli bir mecra olduğunu göstermektedir.

1990 yılına ait çalışmada incelenen beş albüme ilişkin içerik analizine dayalı veriler, ayrıntılı olarak Tablo 6-10'a kadar olan tablolar aracılığıyla sunulmuştur.

Tablo 6:

Coşkun Sabah "Aşığım Sana" albümünde yer alan şarkıların değer dağılımı

Şarkılar *Coşkun Sabah* *"Aşığım Sana"*	Barış	Sevgi/aşk	Saygı	Sorumluluk	Hoşgörü	Dürüstlük	Tevazu	Mutluluk	İşbirliği	Sadelik	Özgürlük	Birlik
Beni Unutma	-	*	*	*	*	-	*	*	*	-	*	*
Tatlı Bela	-	*	-	-	*	*	*	*	*	-	-	*
Nerden Alayım	-	-	-	-	*	*	-	*	-	*	-	-
Gelmez O Günler	-	*	-	-	*	*	-	*	*	-	-	-
Can Bedenden Çıkmayınca	*	*	*	*	*	*	*	*	*	-	-	-
Aşığım Sana	-	*	*	-	*	*	-	*	*	-	*	*
Bir de Benden Dinleyin	-	*	-	-	*	*	*	*	*	-	-	-
Gökyüzünde Duman Duman	-	*	-	-	*	*	*	*	-	-	-	*
Beklerim Bu Sahillerde	-	-	-	*	*	*	-	-	*	*	-	-
Aklım Sende	*	*	-	-	*	*	*	*	*	-	*	-
Toplam	2	8	3	3	10	9	6	9	8	2	3	4

Tablo 6' da yer alan verilere göre, Coşkun Sabah'ın *Aşığım Sana* albümündeki 10 şarkı, UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı çerçevesinde tanımlanan 12 evrensel değere göre analiz edilmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda, albümdeki her bir eserin birden fazla değeri bir arada yansıttığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, hoşgörü değeri 10 şarkıda en yüksek düzeyde temsil edilmiştir. Bunu, dürüstlük ve mutluluk değerleriyle 9; sevgi/aşk ve iş birliği değerleriyle 8; tevazu değeriyle 6; birlik değeriyle 4; saygı, sorumluluk ve özgürlük değerleriyle 3; barış ve sadelik değerleriyle ise 2 şarkı izlemiştir. Bu dağılım, Coşkun Sabah'ın eserlerinin özellikle duygusal temalarla birlikte toplumsal değerleri de anlamlı şekilde içerdiğini göstermektedir.

Tablo 7:

Mahsun Kırmızıgül "Herşeyim Sensin" albümünde yer alan şarkıların değer dağılımı

Şarkılar *Mahsun Kırmızıgül "Herşeyim Sensin"*	Barış	Sevgi/aşk	Saygı	Sorumluluk	Hoşgörü	Dürüstlük	Tevazu	Mutluluk	İşbirliği	Sadelik	Özgürlük	Birlik
Yıkılmadım	-	*	-	*	*	*	-	*	*	*	*	*
Herşeyim Sensin	-	*	*	-	*	*	*	*	*	-	*	*
Belalım	-	*	*	-	*	-	*	*	*	-	-	*
Yeminim Var	*	*	*	*	*	*	*	*	*	-	-	*
Sevdim Seni	*	*	*	-	-	*	*	*	*	*	-	-
Aşk	-	*	-	-	*	-	*	-	*	-	*	-
Dokunsalar Ağlayacağım	-	*	*	-	*	-	*	*	*	-	-	-
Annem Annem	-	-	*	*	*	-	-	*	*	-	-	-
Olsun Bakalım	*	*	*	-	*	-	*	*	*	*	-	*
Yatma Yeşil Döşeğe	*	*	*	-	*	*	*	*	*	-	-	*
Toplam	4	9	8	3	9	5	8	9	10	3	3	6

Tablo 7' de yer alan verilere göre, Mahsun Kırmızıgül'ün *Herşeyim Sensin* albümündeki 10 şarkı, UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı kapsamında tanımlanan 12 evrensel değere göre analiz edilmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda, albümdeki her bir eserin birden fazla değeri yansıttığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, iş birliği değeri 10 şarkıyla en yüksek temsile ulaşmıştır. Bu değeri, sevgi/aşk, hoşgörü ve mutluluk değerleriyle 9; saygı ve tevazu değerleriyle 8; birlik değeriyle 6; dürüstlük değeriyle 5; barış değeriyle 4; sorumluluk, sadelik ve özgürlük değerleriyle ise 3 şarkı takip etmiştir. Bu dağılım, albümün temalarında hem bireysel hem de toplumsal değerlere güçlü bir biçimde yer verildiğini göstermektedir.

Tablo 8:

Murat Kekilli "Bu Akşam Ölürüm" albümünde yer alan şarkıların değer dağılımı

Şarkılar *Murat Kekilli "Bu Akşam Ölürüm"*	Barış	Sevgi/aşk	Saygı	Sorumluluk	Hoşgörü	Dürüstlük	Tevazu	Mutluluk	İşbirliği	Sadelik	Özgürlük	Birlik
Turnam	-	*	*	*	*	-	*	-	-	-	-	-
Bu Akşam Ölürüm	*	*	-	*	*	-	-	-	*	-	-	*
Barış Türküsü	*	*	-	*	*	-	*	*	*	-	*	*
Anadolu Benim	*	*	*	-	*	-	*	*	*	-	-	-
Dadaş	-	-	-	-	*	*	-	-	-	-	-	-
Kara Gözlüm	-	*	-	-	*	-	*	-	*	-	-	-
Aklıma Gelmeyecektin	-	*	*	-	*	-	*	-	*	-	-	-
Vay Be	*	*	*	*	*	-	-	*	*	*	*	*
Dere Boyu Kavaklar	-	*	-	*	*	-	-	-	*	-	-	-
Yar Deyi	-	*	-	*	*	*	*	*	*	-	-	*
Toplam	4	9	4	6	10	2	6	4	8	1	2	4

Tablo 8' de yer alan verilere göre, Murat Kekilli'nin *Bu Akşam Ölürüm* albümündeki 10 şarkı, UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı kapsamında tanımlanan 12 evrensel değere göre analiz edilmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda, albümdeki eserlerin birden fazla değeri bir arada yansıttığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, hoşgörü değeri 10 şarkıda en yüksek düzeyde temsil edilmiştir. Bunu, sevgi/aşk değeriyle 9; iş birliği değeriyle 8; sorumluluk ve tevazu değerleriyle 6; barış, saygı, mutluluk ve birlik değerleriyle 4; dürüstlük ve özgürlük değerleriyle 2; sadelik değeriyle ise 1 şarkı izlemiştir. Bu sonuçlar, albümde bireysel temaların yanında toplumsal ve etik değerlerin de ifade bulduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 9:
Sezen Aksu "Gülümse" albümünde yer alan şarkılardaki değer dağılımları

Şarkılar *Sezen Aksu "Gülümse"*	Barış	Sevgi/aşk	Saygı	Sorumluluk	Hoşgörü	Dürüstlük	Tevazu	Mutluluk	İşbirliği	Sadelik	Özgürlük	Birlik
Hadi Bakalım	-	-	-	*	*	*	*	-	-	-	*	*
Ne Kavgam Bitti Ne Sevdam	-	*	-	-	*	-	*	-	-	-	-	-
Güllerim Soldu	-	-	-	-	*	-	-	*	-	-	-	-
Her Şeyi Yak	-	*	-	-	*	*	*	-	*	-	-	*
Seni Kimler Aldı	-	-	-	-	*	-	-	*	-	-	-	-
Tutsak	*	*	-	-	*	-	*	*	-	-	-	-
Gülümse	*	-	-	-	*	*	-	*	*	-	*	-
Vazgeçtim	*	-	-	*	*	*	*	-	-	-	-	*
Namus	-	-	-	*	*	-	-	-	-	-	*	-
Değer mi?	-	*	-	-	*	*	-	*	-	-	*	*
Toplam	3	4	0	3	10	5	5	5	2	0	4	4

Tablo 9' da yer alan verilere göre, Sezen Aksu'nun *Gülümse* albümündeki 10 şarkı, UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı kapsamında tanımlanan 12 evrensel değere göre analiz edilmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda, albümdeki eserlerin birden fazla değeri aynı anda yansıttığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, hoşgörü değeri 10 şarkıyla en yüksek düzeyde temsil edilmiştir. Bunu, dürüstlük, tevazu ve mutluluk değerleriyle 5; sevgi/aşk, özgürlük ve birlik değerleriyle 4; barış ve sorumluluk değerleriyle 3; iş birliği değeriyle 2 şarkı izlemiştir. Saygı ve sadelik değerlerine ise rastlanmamıştır. Bu dağılım, albümde bireysel ve toplumsal değerlerin dengeli biçimde yer aldığını göstermektedir.

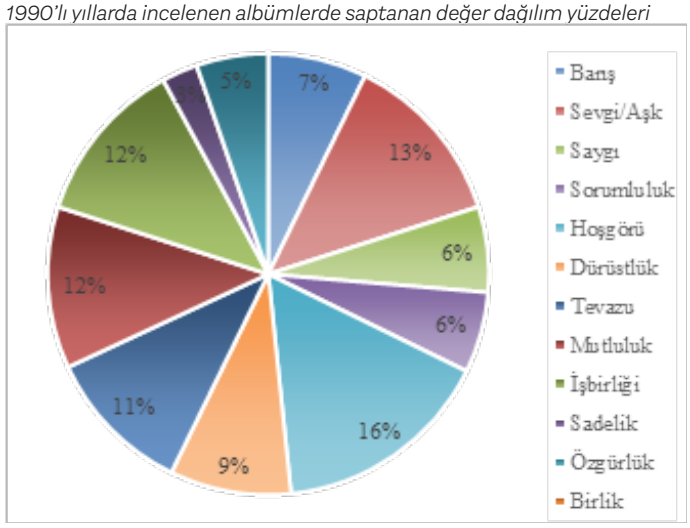
Tablo 10:
Tarkan "Aacayipsin" albümünde yer alan şarkıların değer dağılımı

Şarkılar *Tarkan "Aacayipsin"*	Barış	Sevgi/aşk	Saygı	Sorumluluk	Hoşgörü	Dürüstlük	Tevazu	Mutluluk	İşbirliği	Sadelik	Özgürlük	Birlik
Hepsi Senin mi?	-	*	-	-	*	*	*	*	*	-	-	*
Dön Bebeğim	*	*	*	*	*	*	-	*	*	-	-	-
Bekle	*	*	-	-	*	-	*	*	*	*	*	*
Eyvah	*	*	*	-	*	-	*	-	*	-	*	-
Kış Güneşi	*	*	-	*	*	*	*	*	*	-	-	-
Unutmamalı	*	*	*	*	*	*		*	*	-	-	*
Gül Döktüm Yolları	*	*	-	-	*	*	*	*	*	-	*	*
Durum Beter	*	-	-	-	*	-	*	*	-	*	*	-
Gitme	*	*	-	-	*	*	*	*	*	-	-	*
Biz Nereye?	*	*	*	-	*	-	*	*	*	-	-	*
Toplam	9	9	4	3	10	6	8	9	9	2	4	6

Tablo 10' da yer alan verilere göre, Tarkan'ın *Aacayipsin* albümündeki 10 şarkı, UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı kapsamında tanımlanan 12 evrensel değere göre analiz edilmiştir. İçerik analizi sonuçlarına göre, albümdeki her bir eserin birden fazla değeri aynı anda yansıttığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, hoşgörü değeri 10 şarkıda en yüksek düzeyde temsil edilmiştir. Bunu, barış, sevgi/aşk, mutluluk ve iş birliği değerleriyle 9; tevazu değeriyle 8; dürüstlük ve birlik değerleriyle 6; saygı ve özgürlük değerleriyle 4; sorumluluk değeriyle 3; sadelik değeriyle ise 2 şarkı izlemiştir. Bu sonuçlar, bireysel duygularla birlikte toplumsal değerlerin de güçlü bir şekilde işlendiğini ortaya koymaktadır.

Şekil 2.

1990'lı yıllarda incelenen albümlerde saptanan değer dağılım yüzdeleri

1990 yılına ait şarkı sözlerine yönelik içerik analizine dayanan şekil, o dönemde öne çıkan evrensel değerlerin dağılımını yansıtmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, hoşgörü (%16) en çok yer verilen değer olarak öne çıkarken, sevgi/aşk (%13), mutluluk (%12) ve işbirliği (%12) bu değeri takip etmektedir. Tevazu (%11), dürüstlük (%9) ve birlik (%9) gibi değerler de anlamlı bir yer tutmaktadır. Özgürlük (%5) ve sadelik (%3) ise görece düşük oranlarla temsil edilmiştir (Şekil 2).

Bu dağılım, Türkiye'nin 1990'lardaki sosyo-kültürel yapısıyla ilişkilendirilebilir. 1980'li yılların otoriter ve baskıcı atmosferinden çıkılmaya başlanmasıyla birlikte, toplumsal söylemlerde daha yumuşak ve kapsayıcı temaların öne çıktığı görülmektedir. Hoşgörü, bu bağlamda, toplumsal barış ve bir arada yaşama arzusunun bir ifadesi olarak öne çıkmaktadır. Aynı şekilde, işbirliği ve birlik gibi değerlere yönelik vurgular da, toplumun birlikte hareket etme ihtiyacını yansıtmaktadır.

Dönemin müzik üretiminde, bireysel duyguların daha görünür hale geldiği dikkati çekmektedir. Sevgi, mutluluk ve tevazu gibi birey merkezli değerlerin öne çıkması, popüler müzikte duygusal temaların ağırlık kazandığını göstermektedir. Bu durum, 1990'lı yıllarda arabesk etkisinin görece azalıp yerini pop müziğe bırakmasıyla paralel gelişmiştir. Şarkı sözlerinde bireysel deneyimler, içsel arayışlar ve ilişkisel temalar daha belirgin hale gelmiştir.

Buna karşılık, özgürlük ve sadelik gibi değerlerin daha az yer bulması, bu temaların henüz müzikte güçlü bir şekilde ifade edilmediğini düşündürmektedir. Özellikle özgürlük temasının sınırlı şekilde dile getirilmesi, dönemin siyasi ve toplumsal koşullarının halen bazı alanlarda çekingenlik yarattığını göstermektedir.

Sonuç olarak, 1990 yılına ait veriler, şarkı sözlerinin hem bireysel duyguları hem de toplumsal eğilimleri yansıtan bir alan olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu dönemde müzik, hem

kişisel ifade biçimi hem de toplumsal değerlere dikkat çeken bir iletişim mecrası olarak öne çıkmıştır. 2000 yılına ait çalışmada incelenen beş albüme ilişkin içerik analizine dayalı veriler, ayrıntılı olarak Tablo 11-15'e kadar olan tablolar aracılığıyla sunulmuştur.

Tablo 11:
Candan Erçetin "Elbette" albümünde yer alan şarkıların değer dağılımı

Şarkılar *Candan Erçetin "Elbette"*	Barış	Sevgi/aşk	Saygı	Sorumluluk	Hoşgörü	Dürüstlük	Tevazu	Mutluluk	İşbirliği	Sadelik	Özgürlük	Birlik
Elbette	*	*	*		*	-	*	*	*	-	*	*
Arada Bir	*	-	-	*	*	*	-	-	*	-	-	*
Söz Vermiştin	*	*	-	*	*	-	-	*	*	-	*	*
Unut Sevme	-	*	*	*	*	*	-	-	*	*	-	*
Merak Ediyorum	-	*	-	-	*	-	-	*	*	*	-	-
Saçma	*	*	*	*	*	-	*	*	*	-	-	*
Olmaz	-	*	-	-	*	-	-	*	*	*	-	-
Bana Güven	-	*	*	*	*	-	*	*	*	-	*	-
Annem	*	*	-	-	*	*	-	*	*	-	*	*
Dünya Durma	*	-	-	*	-	*	-	-	-	*	-	-
Toplam	6	8	4	7	9	4	3	7	9	4	4	6

Tablo 11' de yer alan verilere göre, Candan Erçetin'in *Elbette* albümündeki 10 şarkı, UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı kapsamında tanımlanan 12 evrensel değer doğrultusunda analiz edilmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda, albümdeki eserlerin her birinin birden fazla değeri içerdiği belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, hoşgörü ve iş birliği değerleri 9 şarkıda yer alarak en yüksek temsile sahip olmuştur. Bunu, sevgi/aşk değeriyle 8; sorumluluk ve mutluluk değerleriyle 7; barış ve birlik değerleriyle 6 şarkı izlemiştir. Saygı, dürüstlük, sadelik ve özgürlük değerleri 4'er şarkıda temsil edilirken; tevazu değeri 3 şarkıda gözlemlenmiştir. Bu dağılım, albümdeki şarkıların yalnızca bireysel duyguları değil, aynı zamanda kolektif etik ve toplumsal değerleri de çok boyutlu bir biçimde yansıttığını göstermektedir.

Tablo 12:
Ferhat Göçer "Çok Sevdim İkimizi" albümünde yer alan şarkıların değer dağılımı

Şarkılar *Ferhat Göçer "Çok Sevdim İkimizi"*	Barış	Sevgi/aşk	Saygı	Sorumluluk	Hoşgörü	Dürüstlük	Tevazu	Mutluluk	İşbirliği	Sadelik	Özgürlük	Birlik
Sen Söyle Hayat	*	*	-	*	*	**-**	*	*	*	**-**	**-**	*
Bizim Şarkımız	*	*	*	-	*	-	*	*	*	*	*	*
Biri Bana Gelsin	*	*	-	*	*	*	-	*	*	*	*	*
Aklım Sende Kalır	*	*	*	*	*	*	-	*	*	-	*	*
Gül Ki	*	*	-	*	*	-	-	*	*	*	*	*
Son Aşkım	*	*	*	-	*	*	*	*	*	-	*	*
Doymadım Sana	-	-	-	*	*	*	-	*	-	-	-	*
Aldırma Gönül	*	-	-	*	*	*	-	*	-	-	-	*
Kabul	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	-	-
Takvim	*	-	-	-	*	*	*	-	-	-	-	*
Toplam	9	7	4	7	10	7	5	9	7	4	5	9

Tablo 12' de yer alan verilere göre, Ferhat Göçer'in *Çok Sevdim İkimizi* albümündeki 10 şarkı, UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı kapsamında tanımlanan 12 evrensel değere göre analiz edilmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda, albümdeki her bir eserin birden fazla değeri aynı anda yansıttığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, hoşgörü değeri 10 şarkıda en yüksek düzeyde temsil edilmiştir. Bu değeri, barış, mutluluk ve birlik değerleriyle 9; sevgi/aşk, sorumluluk, dürüstlük ve iş birliği değerleriyle 7; tevazu değeriyle 5; özgürlük değeriyle 5; saygı ve sadelik değerleriyle ise 4 şarkı takip etmiştir. Bu dağılım, Ferhat Göçer'in müziğinde bireysel duygularla birlikte toplumsal ve etik değerlere de güçlü biçimde yer verildiğini göstermektedir.

Tablo 13:
İsmail YK "www.bombabomba.com" albümünde yer alan şarkıların değer dağılımı

Şarkılar *İsmail YK www.bombabomba.com*	Barış	Sevgi/aşk	Saygı	Sorumluluk	Hoşgörü	Dürüstlük	Tevazu	Mutluluk	İşbirliği	Sadelik	Özgürlük	Birlik
Gıcık Şey	**-**	*	*	*	*	**-**	*	*	*	**-**	**-**	*
Allah Belanı Versin	-	*	*	*	*	*	*	*	*	-	*	-
Git Hadi Git	-	*	*	-	*	*	*	*	*	*	-	-
Eskisi Gibi	*	*	*	*	*	*	*	*	*	-	-	*
Seviyorum	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	-	*
İstemiyorum Seni	-	*	*	*	*	*	*	*	*	-	-	-
Bu Şarkının Sözleri Yok	-	*	*	*	*	-	*	*	*	*	-	-
Oley	*	*	-	*	*	-	-	*	*	*	-	*
Hap Gibi İçerim	-	*	*	-	*	-	*	*	*	-	*	*
Of Ne Parça Bu	-	-	*	-	-	-	*	-	*	-	*	-
Toplam	3	9	9	7	9	5	9	9	10	4	3	5

Tablo 13' te yer alan verilere göre, İsmail YK'nın *www.bombabomba.com* albümündeki 10 şarkı, UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı kapsamında tanımlanan 12 evrensel değere göre analiz edilmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda, albümdeki eserlerin her birinin birden fazla değeri aynı anda yansıttığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, iş birliği değeri 10 şarkıyla en yüksek düzeyde temsil edilmiştir. Bunu, sevgi/aşk, saygı, hoşgörü, tevazu ve mutluluk değerleriyle 9; sorumluluk değeriyle 7; dürüstlük değeriyle 5; sadelik ve birlik değerleriyle 4; barış ve özgürlük değerleriyle ise 3 şarkı takip etmiştir. Bu dağılım, İsmail YK'nın müziğinde bireysel duyguların ön planda olmakla birlikte, evrensel değerlere de anlamlı biçimde yer verildiğini göstermektedir.

Tablo 14:
Serdar Ortaç "Çakra" albümünde yer alan şarkıların değer dağılımı

Şarkılar *Serdar Ortaç "Çakra"*	Barış	Sevgi/aşk	Saygı	Sorumluluk	Hoşgörü	Dürüstlük	Tevazu	Mutluluk	İşbirliği	Sadelik	Özgürlük	Birlik
Beni Unut	*****	*****	*****	*****	*****	*****	**-**	**-**	*****	**-**	**-**	*****
Çakra	-	*	-	*	*	-	-	*	*	-	*	-
Yar Ayrı Gayrın mı Var	*	*	*	*	*	-	-	*	*	*	-	*
Canıma Minnet	-	*	-	*	*	*	-	*	*	-	-	*
Pişmanım	*	*	*	-	*	*	*	*	*	*	*	*
Dayan	-	*	-	-	*	-	-	*	*	*	-	*
Uğrunda Her Şeyi	-	*	*	*	*	-	*	*	*	-	-	-
Yapraklar	*	*	*	*	*	-	*	*	*	-	-	*
Yaralı Yürek	*	*	*	-	*	*	-	*	*	-	*	-
İsmi Lazım Değil	*	*	-	*	*	-	*	*	*	-	-	*
Toplam	6	10	6	7	10	4	4	9	10	3	3	7

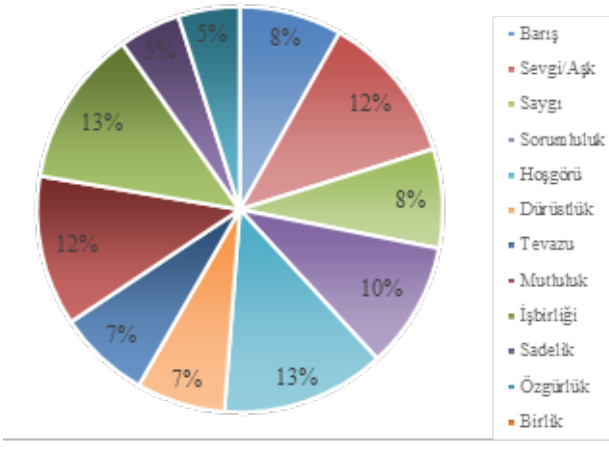
Tablo 14' te yer alan verilere göre, Serdar Ortaç'ın *Çakra* albümündeki 10 şarkı, UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı kapsamında tanımlanan 12 evrensel değere göre analiz edilmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda, albümdeki her bir eserin birden fazla değeri bir arada yansıttığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, sevgi/aşk, hoşgörü ve iş birliği değerleri 10 şarkıyla en yüksek düzeyde temsil edilmiştir. Bu değerleri, mutluluk değeriyle 9; birlik değeriyle 7; barış, saygı ve sorumluluk değerleriyle 6; dürüstlük ve tevazu değerleriyle 4; sadelik ve özgürlük değerleriyle ise 3 şarkı takip etmiştir. Bu dağılım, Serdar Ortaç'ın müziğinde yoğun biçimde bireysel duygulara odaklanılırken, toplumsal değerlere de belirgin ölçüde yer verildiğini göstermektedir.

Tablo 15:
Yıldız Tilbe "Yürü Anca Gidersin" albümünde yer alan şarkıların değer dağılımı

Şarkılar *Yıldız Tilbe "Yürü Anca Gidersin"*	Barış	Sevgi/aşk	Saygı	Sorumluluk	Hoşgörü	Dürüstlük	Tevazu	Mutluluk	İşbirliği	Sadelik	Özgürlük	Birlik
Emi	-	*	-	*	*	-	*	*	*	-	*	*
Çabuk Olalım Aşkım	*	*	*	*	*	*	*	*	*	-	-	-
Sana Yok Yok	*	*	*	*	*	-	-	*	*	-	-	*
Yalan mı?	-	*	*	*	*	*	-	*	*	*	-	*
Kolay Değil	-	*	-	*	*	-	-	*	*	-	-	-
Anlat Bakalım	-	*	-	*	*	-	*	*	*	-	-	*
Çat Kapı	*	*	*	*	*	*	*	*	*	-	-	*
Ama Evlisin	*	*	-	*	*	*	-	*	*	*	-	*
Aşkın İçinde Aşk Var	*	*	*	-	*	*	*	*	*	-	*	-
Bende Kalmadı	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	-
Toplam	6	10	6	9	10	6	6	10	10	3	3	6

Tablo 15' te yer alan verilere göre, Yıldız Tilbe'nin *Yürü Anca Gidersin* albümündeki 10 şarkı, UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı kapsamında tanımlanan 12 evrensel değere göre analiz edilmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda, albümdeki her bir eserin birden fazla değeri bir arada yansıttığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, sevgi/aşk, hoşgörü, mutluluk ve iş birliği değerleri 10 şarkıyla en yüksek düzeyde temsil edilmiştir. Bu değerleri, barış, saygı, dürüstlük, tevazu ve birlik değerleriyle 6; sorumluluk değeriyle 9; sadelik ve özgürlük değerleriyle ise 3 şarkı takip etmiştir. Bu sonuçlar, Yıldız Tilbe'nin müziğinin hem bireysel duyguları hem de toplumsal değerlere dair temsilleri dengeli biçimde sunduğunu göstermektedir.

Şekil 3.
2000'li yıllarda incelenen albümlerde saptanan değer dağılım yüzdeleri

2000 yılına ait şarkı sözlerinin içerik analizine dayalı olarak oluşturulan Şekil 3, bu dönemde öne çıkan ve geri planda kalan evrensel değerlerin dağılımını göstermektedir. Grafik verilerine göre, en yüksek oranla temsil edilen değerler hoşgörü (%13) ve işbirliği (%13) olmuştur. Bunları sırasıyla sevgi/aşk (%12), sadelik (%10), barış (%8), saygı (%8), dürüstlük (%7), tevazu (%7) ve birlik (%7) izlemektedir. Özgürlük (%5) ve hoşgörü (%5) ise en düşük oranlarla temsil edilen değerler arasında yer almıştır. Bu dağılım, 2000'li yılların başındaki Türkiye'nin sosyo-kültürel yapısıyla yakından ilişkilidir. 1990'ların sonunda yaşanan ekonomik ve siyasi krizlerin ardından toplumda uzlaşı, dayanışma ve karşılıklı anlayışa yönelik bir arayışın arttığı gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, hoşgörü ve işbirliği gibi kolektif değerlere yapılan vurgu, toplumun ortak hareket etme ihtiyacını ve birlikte yaşamaya dair beklentilerini yansıtmaktadır (Şekil 3).

Sevgi/aşk ve sadelik gibi birey merkezli değerlerin yüksek oranlarda yer alması, bu dönemde müziğin kişisel anlam dünyalarına da yoğunlaştığını göstermektedir. Özellikle popüler müzikte bireyin içsel dünyası, ilişkileri ve sade yaşam arayışı daha belirgin bir biçimde işlenmiş; bu eğilim, şarkı sözlerine yansımıştır. Dönemin öne çıkan sanatçıları arasında yer alan Teoman, Nil Karaibrahimgil, Kenan Doğulu ve Sezen Aksu gibi isimler aracılığıyla duygusal anlatım ve bireysel deneyimler müzikte geniş yer bulmuştur. Dürüstlük, tevazu ve birlik gibi değerlerin orta düzeyde temsil edilmesi, birey-toplum ilişkilerinde denge arayışının sürdüğünü göstermektedir. Buna karşın, özgürlük gibi politik içerikli bir değerin düşük oranda (%5) yer alması, bu temanın şarkı sözlerinde halen temkinli ve dolaylı biçimde ele alındığını düşündürmektedir.

Bulguların genel analizi

Bu araştırma kapsamında incelenen 150 şarkı sözünden elde edilen bulgular, UNESCO'nun Yaşayan Değerler Programı'nda tanımlanan 12 evrensel değerin Türkçe popüler müzikte her dönemde farklı biçimlerde temsil edildiğini ortaya koymuştur. Değer temsilleri, yalnızca dönemsel farklılıklar değil, aynı zamanda sanatçıların kişisel üslubu, toplumsal konumları ve müzikal eğilimleri doğrultusunda da çeşitlilik göstermektedir.

1980'li yıllarda Barış Manço (*Sözüm Meclisten Dışarı*), İbrahim Tatlıses (*Mavi Mavi*), Orhan Gencebay (*Dil Yarası*), Emrah (*Ayrılamam*) ve Bülent Ersoy (*Biz Ayrılamayız*) gibi sanatçıların eserlerinde hoşgörü, birlik, iş birliği ve sevgi gibi toplumsal ve duygusal bağ kurmaya yönelik değerler öne çıkmaktadır. Örneğin, Barış Manço'nun şarkılarında sevgi, barış ve sorumluluk gibi değerler didaktik anlatılarla doğrudan ifade edilirken; Orhan Gencebay'ın şarkılarında dürüstlük, tevazu ve mutluluk gibi değerler daha çok duygusal yoğunluk üzerinden dolaylı biçimde sunulmaktadır. 1980 sonrası dönemin siyasal atmosferi düşünüldüğünde, bu değerlerin bir tür kültürel iyileşme ve yeniden bağ kurma çabası olarak yorumlanması mümkündür. Buna karşılık özgürlük, sadelik ve bireysel özerkliği vurgulayan temaların bu dönemde görece geri planda kaldığı gözlemlenmiştir.

1990'lı yıllar**,** bireysel anlatıların güç kazandığı, duygusal çeşitliliğin genişlediği ve medya aracılığıyla müziğin daha geniş kitlelere ulaştığı bir dönemi temsil etmektedir. Bu dönemde Coşkun Sabah (*Aşığım Sana*), Mahsun Kırmızıgül (*Herşeyim Sensin*), Murat Kekilli (*Bu Akşam Ölürüm*), Sezen Aksu (*Gülümse*) ve Tarkan (*Aacayipsin*) gibi sanatçılar öne çıkmıştır. Özellikle Sezen Aksu'nun eserlerinde bireysel kırılganlıklar, romantik çözülmeler ve duygusal dönüşümler ön planda yer alırken; Mahsun Kırmızıgül'ün şarkılarında hoşgörü, tevazu ve birlik gibi değerler hem bireysel hem toplumsal düzlemde temsil edilmiştir. Tarkan'ın şarkılarında ise barış, özgürlük ve mutluluk değerlerinin eş zamanlı biçimde işlendiği dengeli bir söylem yapısı dikkat çekmektedir. Bu dönemin genelinde, değer temsillerinin daha çok bireyin öznel deneyimleri ve romantik ilişkileri üzerinden inşa edildiği, kolektif değerlerin ise çoğunlukla

dolaylı olarak yer aldığı görülmektedir.

2000'li yıllarda dijitalleşme, küreselleşme ve kültürel çeşitlilikle birlikte değer temsilleri daha dengeli, çok katmanlı ve melez biçimde sunulmaya başlanmıştır. Ferhat Göçer (*Çok Sevdim İkimizi*), İsmail YK (*www.bombabomba.com*), Serdar Ortaç (*Çakra*), Candan Erçetin (*Elbette*) ve Yıldız Tilbe (*Yürü Anca Gidersin*) gibi sanatçılar bu dönemin temsilcileri arasında yer almaktadır. Bu dönemde, iş birliği, hoşgörü, sevgi ve mutluluk gibi değerler öne çıkarken; özgürlük, tevazu ve sorumluluk gibi daha soyut değerler de önceki dönemlere kıyasla daha sık işlenmiştir. Örneğin, Candan Erçetin'in şarkılarında tevazu ve sorumluluk değerleri özenle inşa edilmiş duyarlık anlatılarıyla harmanlanmakta; Yıldız Tilbe'nin eserlerinde ise sevgi, birlik ve duygusal direnç vurgusu öne çıkmaktadır. Serdar Ortaç ve İsmail YK gibi popüler kitlelere seslenen sanatçılarda ise eğlenceli ve romantik bağlamlar içinde değer temsilleri daha yaygın ve erişilebilir bir biçimde yer almaktadır.

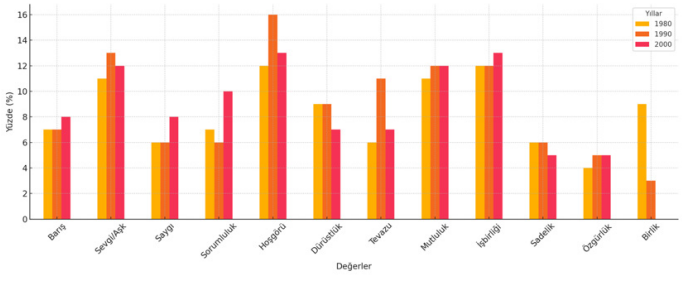
Üç dönem birlikte değerlendirildiğinde, 1980'li yıllarda duygusal dayanışma ve toplumsal bütünleşme çağrılarının; 1990'lı yıllarda bireysel iç görüler, aşk ve kırılganlık temalarının; 2000'li yıllarda ise birey ve toplum arasında yeni bir değer dengesi kurma çabasının öne çıktığı görülmektedir. Sanatçılar, içinde bulundukları kültürel bağlama ve dönemsel hassasiyetlere göre yalnızca estetik değil, aynı zamanda etik söylemler üretmiş; müzik aracılığıyla dönemin ruhuna uygun bir değer aktarım alanı oluşturmuşlardır.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışma, UNESCO'nun yaşayan değerler programı çerçevesinde Türkçe sözlü popüler müzik eserlerinde yer alan evrensel değerlerin nasıl temsil edildiğini incelemeyi amaçlamıştır. 1980, 1990 ve 2000'li yıllarda Türkiye'de en çok satış yapan beşer albümden oluşan toplam 15 albümdeki 150 şarkı sözü, nitel içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiş ve UNESCO'nun belirlediği 12 temel değer (barış, sevgi/aşk, saygı, sorumluluk, hoşgörü, dürüstlük, tevazu, mutluluk, iş birliği, sadelik, özgürlük, birlik) temelinde kodlanarak analiz edilmiştir. Her döneme ait bulgular grafikler aracılığıyla görselleştirilmiş ve değer temsillerinin zaman içerisindeki değişimi ortaya konmuştur. Şekil 4'te UNESCO yaşayan değerlerin şarkı sözlerine yansıması (1980-1990-2000 Yıllarında Değerlerin % Dağılımları) karşılaştırmalı olarak gösterilmektedir.

Şekil 4.

UNESCO yaşayan değerlerin şarkı sözlerine yansıması (1980-1990-2000 Yıllarında Değerlerin % Dağılımları)

1980 yılına ait bulgular, Türkiye'nin siyasi ve toplumsal krizlerle dolu bir döneminde, müziğin kolektif değerler aracılığıyla toplumsal birleştirici işlev gördüğünü göstermektedir. Hoşgörü (%12), iş birliği (%12), mutluluk (%11) ve sevgi/aşk (%11) gibi değerlerin öne çıkması, toplumsal dayanışma ve duygusal teselli ihtiyacının müzikal dile yansıdığını ortaya koymaktadır. Bu bulgular, Fiske'in (1999) müziği bir felsefi metin olarak değerlendiren yaklaşımıyla uyum içindedir. Aynı zamanda Çerezcioğlu'nun (2013) popüler müziğin gündelik yaşama ilişkin söylemleri şekillendirdiğine dair vurguları, bu dönemdeki kolektif temaların yoğunluğunu desteklemektedir. Özgürlük değerinin yalnızca %4 oranında temsil edilmesi ise, dönemin otoriter siyasi yapısının sanatsal üretime yansımasını göstermektedir.

1990'lı yıllarda bireysel temaların ön plana çıkması dikkat çekicidir. Hoşgörü (%16) bu dönemde en çok temsil edilen değer olarak öne çıkarken; sevgi/aşk (%13), mutluluk (%12) ve tevazu (%11) gibi değerler, birey merkezli duygusal anlatıların müzikte baskın hale geldiğini göstermektedir. Bu eğilim, Flynn ve arkadaşlarının (2016) Batı popüler müziğinde bireycilik ve toplumsal cinsiyet rollerinin belirginleştiğine ilişkin bulgularla örtüşmektedir. Türkiye'de yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar dikkat çekmektedir. Girgin, Küçük ve Uca'nın (2024) popüler şarkı sözlerinde bireysellik ve tüketime dayalı dilin ağırlık kazandığına yönelik saptamaları, bu döneme ait değer temsillerini desteklemektedir. Özgürlük değeri bu dönemde %5'e yükselse de hala sınırlı bir görünürlüğe sahiptir.

2000'li yıllarda ise hem bireysel hem de toplumsal değerlerin dengeli bir biçimde temsil edildiği görülmektedir. Hoşgörü ve iş birliği değerleri bu dönemde %13 oranında korunarak öne çıkmaya devam etmiş; sevgi/aşk (%12), sadelik (%10), dürüstlük ve tevazu (her biri %7) gibi bireysel değerler de belirgin biçimde yer almıştır. Saygı ise %13 oranıyla bu dönemin en sık rastlanan değeri olmuştur. Bu durum, Schellenberg ve Scheve'nin (2022) popüler müziğin duygusal yapısındaki tarihsel dönüşümleri açıklayan çalışmalarıyla uyumludur. Ancak özgürlük değeri %5 ile yine düşük bir seviyede kalmıştır. Bu, hem içeriksel kısıtlamaları hem de bu değerin dolaylı anlatımını tercih eden söylem yapılarını düşündürmektedir. Gişi'nin (2019) müzik ders kitaplarında bazı değerlerin hiç yer bulmadığına dair tespitleri, bu bağlamda eğitsel düzeyde de benzer eğilimlerin sürdüğünü göstermektedir.

Barış, dürüstlük, sadelik ve birlik gibi değerler her üç dönemde de görece düşük oranlarda yer almış; özellikle birlik ve özgürlük değerleri üç dönemde de %4–%6 aralığında kalmıştır. Buna karşın hoşgörü, sevgi/aşk ve mutluluk gibi değerlerin hem istikrarlı hem de yüksek oranlarla temsil edilmesi, bu temaların popüler müziğin duygusal çekirdeğini oluşturduğunu göstermektedir.

UNESCO'nun Yaşayan Değerler çerçevesinde yürütülen analiz, değerlerin müzik aracılığıyla bireyler arası duygu aktarımı ve toplumsal farkındalık oluşturma süreçlerine katkı sağladığını göstermektedir. Müziğin duygusal etkisiyle birleşen bu değer temsilleri, dinleyicilerin tutum ve davranışları üzerinde hem doğrudan hem dolaylı biçimde etki yaratabilecek potansiyele sahiptir.

Gelecek çalışmalarda, farklı müzik türleri (arabesk, rap, rock vb.), genç kuşak sanatçılar ve dijital müzik platformlarındaki içerikler analiz edilerek, müzik aracılığıyla şekillenen kültürel değer haritalarının daha geniş ve güncel boyutlarıyla ortaya konulması mümkün olacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması bildirmemişlerdir.
Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.
Yapay Zeka Kullanımı: Yazar, bu çalışma için yapay zekâ destekli uygulamalar kullanmadığını beyan etmiştir.
Teşekkür: Bu araştırmanın veri temeline katkı sunan Sayın Berkcan BAL'a içten teşekkürlerimi sunarım. Şarkı sözlerinin erişimi ve düzenlenmesi sürecinde gösterdiği sabır, dikkat ve destek, çalışmanın sağlıklı ve sistematik biçimde ilerlemesine büyük katkı sağlamıştır. Bilimsel sürece olan duyarlılığı ve iş birliği yaklaşımı, bu çalışmanın ortaya çıkışında önemli bir paya sahiptir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest: The author has no conflicts of interest to declare.
Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

Use of Artificial Intelligence: The author has stated that they did not use artificial intelligence-supported applications for this work.

Acknowledgment: I would like to express my sincere gratitude to Mr. Berkcan BAL for his valuable contribution to the data foundation of this research. His patience, meticulous attention, and support throughout the process of accessing and organizing the song lyrics made a significant contribution to the smooth and systematic progress of this study. His sensitivity to the scientific process and collaborative approach played an important role in the realization of this research.

Kaynakça

Alabay, B., Can, B., Kandemir, M., & Güney, S. (2017). TÜBİTAK tarafından yayınlanan Meraklı Minik çocuk dergisinin değerler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, *18*(2), 487-499. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/514359

Aron, R. (1967). *The industrial society: Three essays on ideology and development*. Praeger.

Assmann, J. (2015). *Kültürel bellek: Eski yüksek kültürlerde yazı, hatırlama ve politik kimlik* (A. Tekin, Çev.). Ayrıntı Yayınları.

Aydar, D. (2014). Popüler kültür ve müzik üzerine. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *7*(33), 800–807. https://www.academia.edu/15971332/aydar_deniz

Aydın Öztürk, T., & Crossley, N. (2021). Sociological and cultural aspects of new economic models in digital music in Turkey. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13*, 295–332. https://doi.org/10.32739/uskudarsbd.7.13.92

Balık, M. (2009). Türk romanında 12 Eylül darbesi. *Turkish Studies, 4*(1-II), 2373–2411. https://turkishstudies.net/DergiTamDetay.aspx?ID=617

Barman, D., Awekar, A., & Kothari, S. (2019). Decoding the style and bias of song lyrics. *Proceedings of the 57th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics*, 1947–1957. https://doi.org/10.18653/v1/P19-1189

Başkan, F., Başkır, Ü. D., Erdem, E., & Sarıcı, F. (2021). A music for all times: Arabesk as a nostalgic commodity for New Turkey's entertainment industry. *European Journal of Cultural Studies, 25*(1), 1–17. https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1367549421994237

Bektaş, C. (2023). Popüler müziklerde beğeni farklılıklarının kültürel çözümlemesi: Türkçe pop örneği (Tez No. 779229) [*Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*]. Ulusal Tez Merkezi. https://gse.hacettepe.edu.tr/tr/populer_muziklerde_begeni_farkliliklarinin_kulture-1245

Beldağ, A., & Yarar Kaptan, S. (2017). Arabalar filminin içerdiği değerlere ilişkin bir inceleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, *18*(2), 487-499. https://izlik.org/JA35MS49PZ

Bowling, M., & Moske, J. (2014, January 31). *In the footsteps of the Monuments Men: Traces from the archives at the Metropolitan Museum*. The Metropolitan Museum of Art. https://www.metmuseum.org/perspectives/in-the-footsteps-of-the-monuments-men

Cameron, C., & Rössler, M. (2016). *Many voices, one vision: The early years of the World Heritage Convention*. Routledge.

Canbay, A. (2026). Türkiye'nin toplumsal dönüşümünde Türk popüler müzik estetiği (1960-2000). *Troy Academy*, *11*(1), 1-17. https://doi.org/10.31454/troyacademy.1465356

Çerezcioğlu, A. (2013). Popüler müzik ve gündelik yaşam deneyimi. *Folklor/Edebiyat*, *19*(75), 159–172. https://izlik.org/JA69AU27WB

Çiftçi, E. (2010). Popular culture, popular music and music education. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *12*(2), 149–161. https://izlik.org/JA47TX22HS

Doğan, A. (2019). Türkçe pop şarkılarının dil estetiği açısından değerlendirilmesi (Tez No. 588979) [*Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*]. Ulusal Tez Merkezi.

Erdoğan, G. (2019). Türk popüler müzik tarihinde Barış Manço'nun yeri ve önemi (1960–1980). *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AİCUSBED)*, *5*(1), 105–117. https://doi.org/10.31463/aicusbed.529782

Erdoğan, G. (2015). Barış Manço örneğinden hareketle müziğin ahlak eğitimindeki önemi ve işlevi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 4 (1)*, 117-124. https://jret.elapublishing.net/files/109/MAN/4-1/4-1-12.pdf

Fiske, J. (1999). *Popüler kültürü anlamak* (S. İrvan, Çev.). Ark Yayınevi. (Orijinal eser 1989'da yayımlanmıştır.)

Flynn, M. A., Craig, C. M., Anderson, C. N., & Holody, K. J. (2016). Objectification in popular music lyrics: An examination of gender and genre differences. *Sex Roles, 75*(4), 164–176. https://link.springer.com/article/10.1007/s11199-016-0592-3

Foucault, M. (2001). *The order of things*. Routledge.

Genovese, R. A. (2021, December). The Congress of Athens of 1931: Methodological and technical contributions for the conservation of architectural and environmental heritage. *Protection of Cultural Heritage*. https://doi.org/10.35784/odk.2786

Girgin, B., Küçük, M., & Uca, M. (2024). Spotify'da 2022 yılının Türkçe popüler şarkılarının içerik analizi: Aşk ve benmerkezcilik arasında salınan güncel müziğin dili. *International Journal of Social Inquiry, 17*(1), 141-163. https://doi.org/10.37093/ijsi.1344585

Gişi, C. (2019). *Müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin UNESCO tarafından kabul edilen değerler çerçevesinde incelenmesi* (Tez No. 602087) [Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Goodwin, A. (1992). "Rationalization and democratizatio in the new technologies of popular music", Popular Music and Communication içinde. (Ed. J. Lull). 2. Baskı. Newbury Park, CA: Sage.

Güngör, B. B. (2011). *Popüler müziğin felsefi bazı dayanakları ve günümüze etkileri* (Tez No. 287792) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Irava, T. (2025). The sound of progress: How digitalization is reshaping the music industry. *Journal of Public Administration, Finance and Law, 33*, 196–204. https://doi.org/10.47743/jopafl-2024-33-14

Işıktaş, B., & Tanar, M. (2015). Kimlik oluşumu sürecinde popüler müziğin etkisi. *Istanbul Journal of Sociological Studies, 51*, 31–49. https://doi.org/10.18368/IU/sk.42141

Kaymak, N., & Öğretir Özçelik, A. D. (2021). *Evrensel değerler üzerine bir inceleme: Vikingler çizgi film örneği*. *Çocuk ve Eğitim Dergisi*, *15*(1), 45-58. https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunikkefd/issue/58940/733890

Kına, S. A. (2024). Türkiye'de trap müzik: Endüstriyel müziğin eleştirel imkânları. *European Journal of Multidisciplinary Discoveries (EJMD)*, *25*, 297–310. https://doi.org/10.31722/ejmd.1493156

Kırkpınar, D. (2022). 12 Eylül askeri darbe sonrası sosyal değişim ve toplum kapsamında gençler: Toplumsal hayat ve tüketim kültürü. *International Journal of Social Sciences, 6*(26), 254-272. https://www.sobider.net/FileUpload/ep842424/File/15.12_eylul_askeri_darbe_sonrasi_sosyal_degisim_ve_toplum_kapsaminda_gencler.pdf

Kuyucu, M. M. (2019). The transformation of traditional TV to YouTube with social media and its reflections in Turkey. *Archives of Business Research, 7*(1), 190–202. https://www.researchgate.net/publication/348135286_The_transformation_of_Traditional_TV_to_YouTube_with_Social_Media_and_its_Reflections_in_Turkey

Machin, D. (2010). Analysing lyrics: Values, participants, agency. In *Analysing popular music: Image, sound, text* (Chapter 5). SAGE Publications. https://doi.org/10.4135/9781446280027.n5

Miranda, D., & Claes, M. (2009). Music listening, coping, peer affiliation and depression in adolescence. *Psychology of Music*, *37*(2), 215–233. https://doi.org/10.1177/0305735608097245

Morris, W. (1877). Manifesto of the society for the protection of ancient buildings (SPAB). https://www.marxists.org/archive/morris/works/1877/spabman.htm

Orhon, G. (2025). *Turkey's 12 September coup: From trauma to nostalgia*. *Media, War & Conflict*. Advance online publication. https://doi.org/10.1177/17506980251334972

Orhon, G. (2024). 12 Eylül'ün iletişimsel belleği ve bir bellek taşıyıcısı olarak Ahmet Kaya. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, *79*(3), 491–513. https://doi.org/10.33630/ausbf.1289824

Paker, K. O. (2011). Popüler müzik, günlük ideoloji ve benlik inşası: Sezen Aksu şarkıları üzerinden bir inceleme. *Istanbul University Faculty of Communication Journal, 34*, 87-106. https://izlik.org/JA92GL84ZT

Ruskin, J. (1849). *The seven lamps of architecture*. Smith, Elder & Co. https://dn790003.ca.archive.org/0/items/lampsofarchseven00ruskrich/lampsofarchseven00ruskrich.pdf

Schellenberg, E. G., & von Scheve, C. (2022). Emotional cues in American popular music: Five decades of the Top 40. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts, 16*(2), 165–175. https://www.researchgate.net/publication/230745983_Emotional_Cues_in_American_Popular_Music_Five_Decades_of_the_Top_40#full-text

Serrà, J., Corral, Á., Boguñá, M., Haro, M., & Arcos, J. L. (2012). Measuring the evolution of contemporary. *Western popular music. Scientific Reports, 2*(521), 1-6 doı:10.1038/srep00521

Stokes, M. (2018). Turkish Popular Music in Global Perspective. In A. C. Gedik (Ed.), *Made in Turkey: Studies in Popular Music* (pp. 221-230). Routledge Global Popular Music Series. https://www.routledge.com/Made-in-Turkey-Studies-in-Popular-Music/Gedik/p/book/9780367870058

Stone, A. (2016). The value of popular music. In M. DeLaurentis & D. Herzogenrath (Eds.), *Meaning and affect in popular music* (pp. 173–211). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-46544-9_6

Uludağ, A. K. (2023). Türk müziği ve Barış Manço eserleri çerçevesinde değerler eğitimi üzerine bir içerik analizi çalışması. *Turcology Research, 77*, 268-276. https://izlik.org/JA72BH68AJ

Woodward, S. C., & Cooke, L. (2022). *World heritage: Concepts, management and conservation* (1st ed.). Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003044857

Yıldırım, Ö. (2013). Popüler kültür ve müzik eğitimi. İçinde Ç. Adar (Ed.), Müzik nereye gidiyor?: *IV. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu tam metin kitabı* (s. 503-513). https://www.hisarliahmet.org/img/covers/2013proc.pdf

Yücesoy, S., Düşmezkalender, E., & Özhasar, Y. (2024, May 8–10). *UNESCO Yaşayan Değerler Eğitimi Programı bağlamında ziyaretçi yorumlarının incelenmesi: Taraklı örneği*. International Congress on Tourism, Culture and Economy (ITEC'24), Skopje, North Macedonia. https://teccongress.cumhuriyet.edu.tr/duyurudosya/21_congress_full_text_book.pdf

Structured Abstract

Popular music, shaped by modernization, industrialization, and the widespread use of mass communication media, is not only an aesthetic field of production but also an important means of communication that reflects the cultural memory, value judgments, and everyday practices of societies. In the Turkish context, popular music has evolved at the intersection of local traditions and global interactions, transforming into a dynamic sphere of expression that embodies the emotional, cultural, and political reflections of social change. The 1980s, 1990s, and 2000s, in particular, were marked by profound political shifts, economic transformations, globalization, and digitalization. This study is grounded in the assumption that these processes have influenced both the production of popular music and the values embedded in song lyrics.

The primary problem addressed by this study is to reveal how the universal values identified within UNESCO's Living Values Programme are represented in Turkish-language popular music songs and how this representation evolved throughout the 1980s, 1990s, and 2000s. The study aims to determine which values became more prominent in each period, which values were represented to a more limited extent, and how these changes may be associated with Turkey's broader processes of social transformation. In addition, the study seeks to demonstrate that popular music is not merely an entertainment-oriented cultural product, but also one of the significant instruments through which social memory, cultural identity, and the transmission of values are constructed and sustained.

This study adopted a qualitative research approach and employed the method of content analysis. The sample consists of fifteen albums released during the 1980s, 1990s, and 2000s that reached wide audiences in the music market of their respective periods. Five albums were selected from each decade, and a total of 150 song lyrics included in these albums were examined. In determining the sample, not only commercial success but also the artists' capacity to represent their era and their cultural influence were taken into consideration. The lyrics were analyzed through thematic coding based on the twelve universal values identified by UNESCO. During the coding process, the analysis encompassed not only statements in which these values were explicitly expressed, but also metaphors, symbolic representations, and implicit meanings. The findings obtained were compared across different periods and interpreted through the use of tables and graphs in order to illustrate the distribution of values.

The findings of the study indicate that the representation of values in Turkish popular music is closely associated with Turkey's social and cultural transformations. During the 1980s, the values of cooperation, tolerance, love, and happiness appear to have been emphasized more prominently under the influence of political repression and social uncertainty. In contrast, the value of freedom was represented at a considerably lower level. This situation may be attributed to the impact of the political climate of the period on musical discourse.

During the 1990s, individual emotions became more visible as a result of the proliferation of private television channels, the rise of popular music, and the effects of globalization. While the values of love, happiness, and tolerance were represented more prominently than in the previous decade, themes related to individual identity, romantic relationships, and personal experiences occupied a more significant place in song lyrics. Nevertheless, the values of freedom and simplicity were found to be represented to a more limited extent compared to other values.

In the 2000s, the impact of digitalization gave rise to a more balanced discourse in which individual and social values coexisted. Although the values of love, happiness, responsibility, and cooperation continued to maintain a strong presence, themes associated with consumer culture and individual lifestyles also became more visible in song lyrics.

Overall, when the three periods are evaluated together, it becomes evident that the values of love, happiness, tolerance, and cooperation demonstrate continuity, whereas the values of freedom and simplicity remain comparatively less emphasized throughout all periods.

The findings of the study demonstrate that Turkish popular music lyrics are not merely texts through which individual emotions are expressed; they also constitute significant discursive domains that reflect social transformations, cultural values, and collective memory. A total of 150 song lyrics were examined through qualitative content analysis and coded according to the twelve fundamental values identified by UNESCO—namely peace, love, respect, responsibility, tolerance, honesty, humility, happiness, cooperation, simplicity, freedom, and unity. The findings for each period were visualized through graphs. The three periods examined indicate that Turkey's political, economic, and cultural transformations have exerted a direct influence on musical discourse. The evaluation conducted within the framework of UNESCO's Living Values Programme reveals that certain universal values have remained consistent across different periods, whereas others have been strengthened or weakened depending on prevailing social conditions.